

XII
BALTIJOS
TRIENALĖ

MURMESYS
MODELIS
MENULIS
SESERYS
POROS

VĖL PLASTIKAS
LAUKIASI
BUTOH
SPALVOS
KURSAI

ŠVENTOVĖ
SVIETIMAS
KAIP BUVE
PASKIRTIES
KEITIMAS
KLIMATO
KAITA

BALLARDAS
ONYX

ŠVENTIEJI
MOTORAI

OCEANS ACADEMY
OF ARTS

BALTXPLOATACIJA

MIKROORGANIZMAI

MASTELIAI

BIOMOREAS

VALIUTOS

NENUOTAIKA

BEGALE

DALELYTĖ

GEDULAS

PLASTIKAS

ISRADIMU

FARMAKONAS

RŪMAI

PROTOTIPAS

PRAKTISKUMAS

BALSAS

OPERACINE

BALTIJA

SISTEMA

SEILES

BANGOS

MIGLA

DABAR

PARODOS
GIDAS

XII BALTIJOS TRIENALĖ

1) Ar gaminant meno kūrinys reikis žinot kas yra menas?
 Nebūtina, nes faktiškai menas gaminasi sau kūrinį pasinaudodamas mumis. Jis tegu sau ir žino. O mums tereikia laisviems būti ir jo atžvilgiu paslankiems būti. (savo nękiant į priekį.) Kad menui nereikėtų dvigubų pastangų įsikūnyti: tai yra nugalėti ne tik medžiagos pasipriešinimą, bet ir mūsų. Niekas nenori kitokiu būti. Viskas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

2) Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

3) O žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

4) Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

5) Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

6) Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

7) Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

8) Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

9) Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

10) Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

Ar gaminant meno kūrinį reikia žinot, kas yra menas?
 Nebūtinai, nes faktiškai menas gaminasi sau kūrinį pasinaudodamas mumis. Jis tegu sau ir žino. O mums tereikia laisviems būti ir jo atžvilgiu paslankiems būti. (savo nękiant į priekį.) Kad menui nereikėtų dvigubų pastangų įsikūnyti: tai yra nugalėti ne tik medžiagos pasipriešinimą, bet ir mūsų. Niekas nenori kitokiu būti. Viskas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

Ar žinojimas kas yra fokių, ir tokių is uo ra žino is save reikšt.

Algirdas Šeškus

ĮŽANGA, ARBA FUTURING

Parodos, kuriai skirtas šis gidas, kūrinų tarsi nesieja viena bendra tema, tačiau ir temų, ir saitų joje gausu. Galima sakyti, kad vietoj to, kad būtų gilininamasi į kokį vieną dalyką, joje bandoma apsižvalgyti, kaip dalykai veikia – kaip, pavyzdžiui, veikia kultūra.

Akivaizdu: aprėpti štai tokios temos neįmanoma. Tačiau ir noras kažką aprėpti yra kultūros dalis, kurią galbūt galima keisti ar, jos atsisakius, kurti kitą.

Ar jus kada yra apnikęs jausmas, kad nuolat kažkam ruošiamės? Organizuodami šią parodą, pavyzdžiui, ruošėmės tam, kad renginių serijos „Pasaulis, kuriame randamės“ kuratorėms pašnekovai nemsėtų ragelio, kitaip nei atsitiko jas įkvėpusiam menininkui Jamesui Lee Byarsui prieš daugiau nei keturiasdešimt metų. Tačiau ne tik.

Ruošiamės kažkam, net jei to nežinome. Taip prieš keletą metų sukurtas Mario Bišofo piešinys tapo šios parodos, apie kurią tuomet dar niekas nežinojo, įvaizdžiu, kone atvaizdu. Kartais nežinome, kam tiksliai ruoštis: taip, pavyzdžiui, ekstravagantiškas šios parodos

architekto projektas tapo proga pamatyti, kam pasirengęs ŠMC, nes didžioji dalis parodos architektūros buvo sukonstruota iš čia sukauptų atsargų. Nežinome, kaip ateityje kiti ar mes patys suvoksime meną. Nežinome, kas bus.

Parodos atidarymo dieną kultūros savaitraštis „7 meno dienos“ publikuoja sociologės, kultūros mokslų daktarės Eglės Rindzevičiūtės esė, kuriame ji trumpai apžvelgia keletą conceptualių santykio su ateitimi, arba ateitiškumo, schemų. Greta – viena iš Zofios Rydet etnografinė maniera darytų fotografijų iš parodos, atsiradusi šiai lenkų fotografei nusprendus, kad menininkai nyksta kone kaip rūšis.

Panašiai kaip savo laiku ateitį bandė nuspėti Rydet, dabar ją spėja Gizela Mickiewicz, klausianti, kokias savybes mūsų kultūrai gali suteikti naujai sukurtos ir potencialiai išplisiančios medžiagos. „Psichotropinis namas“, nužengęs iš J.G. Ballardo apsakymo, tampa laboratorija, kurioje ieškoma nežinomo būsimos medžiagos – mikomorfo komponento. Goda Budvytytė ir Viktorija Rybakova seka plastiko pėdsakais, pradėdamos tyrimą nuo senųjų biologinės kilmės jo formų ir baigdamos naujais plastiglomeratų pavidalais.

Tuos gido puslapius, kurie šiaip knygoje paprastai lieka tušti, užpildo Annickos Kleizen tekstas, tapęs savotišku „balsu už kadro“. „Baltijos paviljonas“ išsiveržia į užkulisines ŠMC erdves klausdamas, kas sieja Baltijos šalis. Abu primena, kad įdomu galvoti apie tapatybes, bet nebūtinai kalbant tik apie asmenis, tautas ar valstybes. Bianka Rolando bando įsivaizduoti kalbą po katastrofos ir „gydyti“ įsivaizduojamas žiūrovo „ligas“, o vėliau – ir pabandyti „užkalbėti“ apleistą stadioną Poznanės pakraštyje, kur viena po kitos vyksta nelaimės.

Kartais, žinoma, ruošiamės kažkam, ar kažkaip, visai ne laiku. Iš dalies apie tai kalba Gerdos Paliušytės filmas ir ją lydintis Anderso Kreugerio esė.

Mokymasis – taip pat vienas iš būdų ruoštis ateičiai. Šį kartą ŠMC organizuoja ne vieną, o kelias edukacines programas, skirtas įvairiai susibūrusioms ir įvairaus amžiaus grupėms: pradedant dainavimo užsiėmimais, kuriuos veda menininkė ir dainininkė Perrine Bailieux, ir baigiant unikaliomis menininkės Jay Tan judesio „dirbtuvėmis“ 11–16 metų vaikams bei moksliškais nuotykiiais „mikomorfo“ auginimo laboratorijoje. Tuo tarpu įprastomis jau tapusiose ekskursijose dalyvaujantys moksleiviai gaus po specialiai parengtą leidinį–antklodę–paklodę, kuriai specialius projektus sukūrė Annick Kleizen ir The Oceans Academy of Arts.

Ši paroda – kvietimas pamatyti visa tai, kol dar galima, ir išsibandyti įvairiausius dalykus – tiek menininkams, tiek žiūrovams.

PARODA

- 9 gerlach en koop
- 10 Andreas Angelidakis
- 11 Nomeda ir Gediminas Urbonai
- 15 Goda Budvytytė ir Viktorija Rybakova
- 16 Pasaulis, kuriame randamės (Margarida Mendes ir Jennifer Teets)
- 17 Zofia Rydet
- 18 Gerda Paliušytė
- 21 Erki Kasemets
- 22 Bianka Rolando
- 25 Mark Raidpere
- 26 Atanas Gerlikas
- 31 Mikko Kuorinki
- 32 Jay Tan
- 34 Wojciech Bąkowski
- 35 Vitalijus Strigunkovas
- 36 Baltijos paviljonas
- 38 Gizela Mickiewicz
- 39 Marcos Lutyens
- 40 Nick Bastis ir Darius Mikšys
- 43 Robertas Narkus
- 44 Brud
- 45 The Oceans Academy of Arts
- 46 Kaspars Groševs ir Ieva Kraule
- 49 Kipras Dubauskas

RENGINIAI

Rugsėjo 4 d.	58	Kaip klonuoti mamutą / Valentinas Klimašauskas
	59	Nepaisant visko / Perrine Baillieux
Rugsėjo 5 d. ir vėliau	60	Tavo balsui tavęs nereikia / Perrine Baillieux
Rugsėjo 5–10 d.	61	Pasaulis, kuriame randamės / Margarida Mendes ir Jennifer Teets
Rugsėjo 5–12 d.	43	DVD / Robertas Narkus
Rugsėjo 5 d.	64	<i>Umstuelprung</i> / Brud
	39	Knygos pristatymas / Marcos Lutyens
Rugsėjo 6 d.	18	Kelio filmas. Premjera / Gerda Paliušytė
Rugsėjo 22 d.	36	Vakaro renginys / Baltijos paviljonas
Rugsėjo 25 d.	65	Bangos ir daugiau nieko / Post Brothers
Rugsėjo 26 d.	66	<i>Foolishly sharp</i> . Karybos ateitis / Adam Kleinman
Spalio 2 d.	68	Zooetika. Susitikimas su menininkais / Nomedas ir Gediminas Urbonai
Spalio 6 d.	67	Trylikos colių ekranas. Šiuolaikinės propagandos dirbtuvės / Adam Kleinman
Spalio 16 d.	69	Tyrimai / Chris Kraus ir Hedi El Koti
	71	Memuarai, rasti vonioje, arba ką man reiškia entropija / Post Brothers

VAIKAMS IR PAAUGLIAMS

- 74 Ekskursijos moksleiviams
- 75 Vienuolika, beveik dvylika
- 76 Mikomorfo laboratorija

Mintyse turiu mišką. Mano pirmosios pažinties su atogrąžų giria metu jis apsigyveno manyje – ir pasiliko. Jis skverbiasi į mano mintis ir pokalbius, valdo mano akis, mintis ir skaitymą.¹ Aš negaliu pasakyti, kad galvoju apie mišką, – veikiau jis pats galvoja per mane.² Šis miškas atveria mano regą ir sykiu ją suskaido į daugybę susipynusių perspektyvų, kurios nesusidėlioja į vieną pasakojimą ar paveikslėlį. Miškas leidžia tik dalinį vaizdą – skverbtiis pro šiuos tankius klotus yra įdomi, kartais destabilizuojanti patirtis.³

¹Mano miškas yra neabejotinai tropinis, braziliskas, *Mata Atlântica*, bet jame esama ir Vakarų Europos miškų pėdsakų. Niekada nebuvau įžengusi į Baltijos miškus – mačiau juos tik iš lėktuvo – bet įsivaizduoju, kad šios miškingos mintys ir ten galėtų rasti rezonansą.

²Antropologas Eduardo Kohn išvelgia signifikacijos – ženklų naudojimo ir interpretavimo – procesus toli už žmogaus pažinimo ir bendravimo ribų. Jis rašo: „daugybė Amazonės gyvenimo sluoksnių sustiprina ir padaro matomus šiuos žmogiškuosius pranokstančius semiozės tinklus. Jei leisime miškams patiems galvoti per mus, tai gali padėti mums suvokti, kad ir mes patys visada, vienaip ar kitaip, esame integruoti į tokius tin-

klus, ir kaip galime šiuo faktu grįsti konceptualią kūrybą.“ „How Forests Think – Towards an Anthropology beyond the Human“ (2013) („Kaip miškai mąsto – link antropologijos anapus žmogaus“, 42 p.)

³„Moralas paprastas: tik dalinė perspektyva žada objektyvią viziją. Visi Vakarų kultūros pasakojimai apie objektyvumą yra alegorijos ideologijų, kontroliujančių santykius tarp to, ką vadiname protu ir kūnu, atstumu ir atsakomybe. Feministinio objektyvumo esmė – apribota padėtis ir kontekstinis žinojimas, o ne transcendencija bei subjekto ir objekto išsiskyrimas. Jis leidžia mums tapti atsakingoms už tai, ką mes išmokome matyti.“ Donna Haraway, „Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective“ („Kontekstiniai žinojimai: mokslo klausimas feminizme ir dalinės perspektyvos privilegija“), „Feminist Studies“, t. 14, Nr. 3 (Ruduo, 1988), 575–599 p.

PAR

ODA

Aš skaičiau, kad Baltijos jūroje yra nuskendusią mišką – man įdomu, kokių istorijų galime ištraukti iš miškų, atsidūrusių po vandeniu, Baltijos miškų – prieš tūkstančius metų – ir tropinių girių, virtusių monokultūrinėmis agrarinėmis dykumomis. Dėl Amazonės miško naikinimo džiūva „oro upės“, kurias maitina džunglės, – tai lemia katastrofišką sausrą pietiniuose Brazilijos regionuose ir graso paversti šias teritorijas, įskaitant megalopolius, negyvenamomis zonomis. Kokios būtybės glaudėsi tose Baltijos giriose iki joms nuskestant jūros vandenyse? Ar potvynis viską išnaikino, ar padarė įmanoma kitos rūšies gyvybę, o gal gyvenimą? Kokiai gyvybei katastrofa leido atsirasti?

„Janomamai tiki, kad dangus nukrito ant žemės, o jo išvirksčioje pusėje buvo miškas. Janomamams, anot jų šamano Davi Kopenawa, dangus krinta nuolat, su kiekvienu kritimu perskirstydamas šį bendrą žmogiškumą. Kiekvienas nukrentantis dangus, t.y. kiekvienas miškas, pradeda sedimentacijos procesą, pakeisdamas kai kuriuos subjektus, staiga palaidodamas kitus ir transformuodamas juos į dvasias – gal į naftos ar anglies dvasias, o toks aiškinimas nedaug tesiskiria nuo geologinio šių medžiagų kilmės paaiškinimo, arba į auksą, litį,

arba bet kurį kitą iš daugelio retų mineralų, kurie energizuoja Žemės technosferą.“ Pedro Neves Marques, „Pakelk akis, dangus griūva: žmogiškumas prieš pasaulio pabaigą ir po jos“, „e-flux Supercommunity“ 2015 m. gegužės 23 d.

Lėtas tektoninių plokščių judėjimas be perstojo keičia žemės paviršių. Bet pasaulį, kurį mes manome pažįstantys, nepalyginamai greičiau iš pagrindų keičia kylančios jūros ir krintantys dangūs. Vieną dieną gali tekti susigriebti, kad pavirtome povandeninėmis būtybėmis arba dvasiomis be fizinių kūnų.

GERLACH
EN KOOP

*Negali būti
dviejų vie-
nodų
da-
lykų,*

Negali būti dviejų vienodų dalykų,
2012, išmesta šiukšladiėžė
Dvipusis A0 formato plakatas,
tiražas: 100

2012—
Išmesta
šiukšladiėžė.

ANDREAS ANGELIDAKIS

Išradimų (iš naujo) rūmai, 2015

Nuo pat 1968–ųjų, kai dabartinis ŠMC pastatas (sukurtas architekto Vytauto Edmundo Čekanausko), tuomet vadintas Parodų rūmais, atvėrė duris, jis yra sudėtingos parodų istorijos dalis. Kiekviena paroda jame – tai jo erdvė, išrasta iš naujo. Pastate gausu tų išradimų pėdsakų: dėžės iš prekybos centrų čia naudojamos atsisėsti, betono kolonos apjuostos guma, bilietai kasoje vietoj stalo – sklandytuvo sparnas. Kur bežiūrėtum, medžiagos naudojamos (iš naujo) netikėčiausiais būdais, o didžiuliame sandėlyje pastato pilve kaupiasi viskas, kas lieka išmontavus parodas. Laikinių sienų moduliai griozdina koridorius, čia pat stūkso kaugė juodo kilimo ritinių – kai kurie jų niekada nebuvo išvynioti, viena per kitą suramstytos neaiškos paskirties medžio plokštės ir tušti rėmai, ir net Lietuvos paviljono 2000–ųjų „Expo“ parodoje Hanoveryje fragmentai.

Rengdamiesi XII Baltijos trienalėi leidomės į šį padriką parodų istorijos archyvą ieškodami, kas galėtų tikti „Išradimų (iš naujo) rūmams“. Atranka buvo demokratiška, gal net akla. Medžiagos, naudotos parodose, reklamai ir renginiuose buvo svarstomos išvien su objektais, likusiais nuo meno instaliacijų. Bokštus statėme iš kilimų, monumentalius laiptus – iš medienos atraižų, labirintus ir animuotus atsitiktinumus – iš „balto kubo“ fragmentų. Šios struktūros apgyvendina ŠMC kaip pastatai miestą, atviras erdves versdamos tankiai išvystytais traukos centrais, o plačias ekspozicijų sales – tamsiais siaurais praėjimais. Šviesos užlietas kiemas antrame aukšte užleido vietą juodam asfalto kalnui.

Struktūrose įkurdinti parodos kūriniai, kurių kiekvienam teko bandyti savaip suprasti savo vietą. Trienalėi pasibaigus visos šios medžiagos grįš į sandėlį, į atliekų rūmus. ŠMC, kaip ir bet kuriame kitame šių dienų meno centre, ir toliau tęsis nuolatinių griuvėsių, statomų ir ardomų sulig kiekviena paroda, ciklas.

NOMEDA IR GEDIMINAS URBONAI

Psichotropinis namas: Ballardo technologijų zooetikos paviljonas

„Psichotropinis namas“ Šiuolaikinio meno centre konstruoja tikrovę per idėjas, įkvėptas gyvųjų technologijų, aprašytų anglų mokslinės fantastikos rašytojo J.G. Ballardo novelių rinkinyje „Vermilion Sands“ (1971). Dauguma šių technologijų provokuoja kritišką žvilgsnį į šiuolaikinius gamtos ir bio-technologijų mokslus, vizijas bei išradimus.

„Psichotropinis namas“ – tai eksperimentas, siekiantis artikuliuoti Zooetiką, paslankią bei atvirą sąvoką, išskleidžiančią sudėtingą sąryšį tarp žmonijos turimų pažinimo įrankių – mokslinių metodų bei mokslo institucijų infrastruktūros – bei žinių ir sugebėjimų, priskiriamų kitoms gyvybės formoms – nuo žinduolių iki moliuskų – ir įsivaizduoti dizainus, prototipus ir „interfeisus“ būsimoms tarprūšinėms ekologijoms.

Architektūrinio eksperimento versijoje ŠMC testuojama iš mokslinės fantastikos atėjusi idėja, kad daiktus, pastatus ar formas galima ne tik pagaminti, bet ir užsiauginti. Šiuo bandymu siekiama pastūmėti įprastą galvojimą apie medžiagiškumą tinkliškumo sąvokos link pasirenkant micelį. Micelis – tai nežemiškos kilmės, parazituojanči ir kolonizuojanti gyvybės forma, galinti kanibalizuoti kitas kultūras ar materijas, sukurti hibridus ir sudaryti naujus tinklus ir darinius, panašius į „ateities plastiką“.

Zooetikos paviljonas – tai spekuliatyvios laboratorijos modelis, siūlantis įsivaizduoti ateities žinių gamybos infrastruktūros kūrimo ir veikimo principus. Modelio instaliacija ŠMC – tai produkcijos erdvė, kurioje pats „psichotropinis namas“ augina save generuodamas formas, vadinamus mikomorfus. Mikomorfą apjungia utilitarumo ir dekoratyvumo elementus ir kuria topologinę infrastruktūrą žyminčią trijų slėnių cho-

reografiją: trijų tipų žinių produkavimo sankirtą, Girstučio upeliu jungiančią Adomo Mickevičiaus (poezijos žinių) slėnį su Kauno zoologijos sodu (ne žmonių žinių slėnį) ir su Kauno technologijos universitetu (žmonių žinių slėniu).

Šioje sankirtoje organizuojamos kūrybinės dirbtuvės pakvies moksleivius ir studentus aktyviai įsijungti į kartu su mokslininkais ir technologais kuriamą mikomorfų auginimo ir testavimo procesą, patyrinėti micelį kaip statybinę medžiagą, kaip bio-destruktorių ir regeneratorių, kaip organinį komunikatorių ir tinklą. Zooetikos paskaitų ciklas pakvies į KTU Santakos slėnį bei Zoologijos sodą Kaune spalio 1–3 dienomis, kur kartu su Keller Easterling, architekto, rašytoja, Jeilio universiteto architektūros mokyklos profesore (JAV), Dimitriu Papadopoulos, sociologu ir profesoriumi iš Lesterio universiteto Vadybos mokyklos (JK) ir Matthew Fulleri, kultūros studijų centro profesoriumi iš Londono universiteto Goldsmiths koledžo, tirsime topologines infrastruktūras ir choreografijas, brėžiančias ryšius su kibernetikos diskursu ir erdvės tyrinėjimų programomis.

Zooetikos paviljono koncepciją kūrė Nomeda ir Gediminas Urbonai, bendradarbiaudami su Tracey Warr ir Viktorija Šiaulyte. Mikomorfų laboratorija įgyvendinama bendradarbiaujant su Pauliumi Vaitiekūnu, Andriumi Pūkiu, Jautra Bernotaite, Mykolu Svirskiu, Aiste Dzikaite ir Sayjel Patel. Edukacinė programa įgyvendinama kartu su Audriumi Pociumi ir KTU studentų grupe.

Projekto partneriai: Kauno technologijų universiteto M-Lab'o iniciatyvinė grupė, „Baltic Champs“.

Konsultavo: Marijus Bakas, Dionizas Bajarūnas, Jurgis Garmus, Dalius Keršys, Paulius Pilipavičius, Gediminas Stoškus.

Dėkojame Kęstučiui Montvidui, Ryčiui Urbanskui, Skirmantui Zygmantui, Jonui Karaliui ir KTU studentams–savanoriams: Ingai Siderevičiūtei, Justei Lučinskaitei, Aidiui Balčaičiui, Greta Baltrušaitytei, Antanui Barauskiui, Karolinai Rimkutei.

Tūkstantis Stelavistos svajų (ištrauka)

Dabar niekas nebeužklysta į Raudonojo Smiltyno rajoną; manau, nedaug teliko žmonių, kurie yra girdėję šį pavadinimą. Tačiau prieš dešimt metų, kai su Fėja ruošėmės įkurtuvėms adresu 99 Stellavista, prieš pat išyrant mūsų santuokai, ta kolonija dar buvo prisimenama kaip kadaise kino žvaigždžių, banditų nuotakų ir ekscentriškų kosmopolitų pamėgtas rojus, klestėjęs tais pasakiškais laikais prieš krizę. Tiesa, dauguma abstrakčių vilų ir išgalvotų rūmų buvo tušti, jų didžiuliai sodai apžėlę, dviejų lygių baseinai seniai išdžiuvę, o visa vietovė nyko kaip apleistas pramogų parkas, bet ore dar tvyrojo pakankamai keistos ekstravagancijos, kad jaustum, jog milžinai išvyko neseniai.

Prisimenu dieną, kai mes pirmą kartą važiovome žemyn Stellavista gatve nekilnojamojo turto agento automobiliu, ir kaip euforiškai mudu su Fėja buvome nusiteikę, nepaisant mūsų apsimestinio buržuazinio respektabilumo fasado. Fėja, manau, buvo net šiek tiek pakylėta – vienas kitas iš didžiųjų vardų dar gyveno už uždarytų terasų durų – na, o mes buvome perspektyviausi klientai, kokių jaunas agentas nebuvo sulaukęs mėnesių mėnesius.

Matyt, todėl, jis pirmiausia bandė *prastumti* tikrai keistas vietas. Pusė tuzino iš tų namų, kuriuos apžiūrėjome pirmiausia, akivaizdžiai buvo tokie, kuriuos vis bandoma prakišti, tikintis kad neapdairus klientas iš apstulbimo susigundys pirkti, o jeigu ne, tai bent laikinai praras bet koki palyginimo standartą ir neatlaikęs spaudimo stvers pirmą pasitaikiusį pakenčiamesnį variantą.

Vienas iš jų, vos išsukus iš Stellavista į M, būtų sukrėtęs net senosios gvardijos siurrealistą, pavartojusį heroino. Atitvertas nuo kelio dulkėtų rododendry masės, namas buvo sukomponuotas iš šešių aliuminiu dengtų sferų, paki-

busių tarsi milžiniško betoninio keltuvo elementai. Didžiausioje sferoje buvo poilsio kambarys, kitose (kiekviena jų vis mažesnė, kyla spirale) – miegamieji ir virtuvė. Daugelis korpuso plokščių buvo skylėtos, o visa ši jau kiek išblukusi struktūra nusvirusi žemyn, kur žėlė piktžolės, lendančios pro betono dangos įtrūkius – tarsi užmirštų erdvėlaivių kolekcija ištuštėjusioje aikštelėje.

Stemersas, agentas, paliko mus sėdinčius automobilyje, iš dalies užstotame rododendry. Jis nubėgo prie įėjimo ir *įjungė būstą* (visi namai Raudonajame Smiltyne, savaime suprantama, buvo psichotropiniai). Pasigirdo duslus švilpesys, sferos palinko ir pradėjo suktis, šukuojamos augalijos.

Feja iš automobilio apstulbusi spoksojo į šį baisų ir gražų dalyką, o aš iš smalsumo išlipau ir nuėjau prie įėjimo. Man artėjant pagrindinė sfera sulėtėjo, neužtikrintai sukdamasi manęs link, o mažesnės – jai iš paskos.

Pasak aprašomosios brošiūros, namas buvo pastatytas prieš aštuonerius metus, televizijos magnatui, kaip savaitgalio priebėga. Gyvenusiųjų sąrašas buvo ilgas: dvi kino žvaigždutės, psichiatras, ultragarso kompozitorius (vėlyvasis Dmitrijus Shochmannas – pagarsėjęs beprotis; prisiminiau, kad jis sukvietė svečius į savo savižudybės vakarėlį, bet nė vienas neatėjo pasižiūrėti. Susierzinusiam kaltininkui bandymas nepavyko) ir automobilių stilistas. Šis namas, tiesiog braškantis nuo technologinių sprendimų (daugiausia *blue chip*) gausos, turėjo būti nupirktas per savaitę, net Raudonajame Smiltyne. Tai, kad jis buvo prakišinėjamas jau kelis mėnesius, jei ne metus, buvo signalas, kad ankstesni nuomininkai juose nesijautė pernelyg laimingi.

J.G. Ballard, 1962

GODA BUDVYTYTĖ IR VIKTORIJA RYBAKOVA

Plastiko laiko juosta, 2014—

Plastiglomeratas, 2015

Graikų žodis *plasticos* nurodo tai, kad daiktas leidžiasi formuojamas arba liejamas. Plastiką yra medžiaga, kurios fizinės savybės gali keistis: skysta virsta kieta ir atvirkščiai. Jis tapo kone kiekvieno kraštovaizdžio elementu ir patikimu bet kurios vietos estetikos, ekonomikos, ekologijos ir kultūros istorijos rodikliu. Plastiko istorija gali parodyti, kaip tam tikri sprendimai, priimti praeityje, formuoja mūsų dabartį tokiais būdais, kurių mes nebūtume galėję numatyti. Braižyti šakotą plastiko laiko juostą pastaruoju metu mums tapo įpročiu, būdu rinkti žinias apie naujausios istorijos procesus ir kultūras.

2014/2015 m. žiemą mes vykdėme tyrimus plastiko tema Meksikoje, mieste, kur 70% gyventojų dalyvauja tik judosios rinkos ekonomikoje ir kur plastikas yra ne tik visur, kur dairais, bet taip pat yra plačiai naudojamas imituojant tradicinių amatų medžiagas, tokias kaip šiaudai, molis ar akmuo. Mes aptikome plastikinį užpildą marmuro laiptų įtrūkimuose Meksikoje metro: užpildas atrodė kaip kažkokio ugnikalnio išsiveržimo pėdsakai. Mes taip pat matėme šulinių dangčių, pagamintų iš plastiko, kurių savybės panašios į metalinių, bet jų negali pavogti ir parduoti kaip metalo laužo.

Žiūrinėdamos Antropologijos muziejaus Meksikoje vitrinas, išstudijavome įvairias senovės namų apyvokos daiktų, pagamintų iš marmuro, molio, gintaro ir metamorfinių uolienų, formas, primenančias modernias plastikines talpas, pvz., PVC klijų butelius arba plastikinių chemikalų nusodintuvus. Mes sužinojome, kad iš tiesų pirmieji polimerų atradėjai buvo senovės mezoamerikiečiai ikiklasikiniu laikotarpiu: jie sumaišydavo *Castilla elastica* medžio lateksą su sukučių vynuogių sultimis ir gaudavo natūralią gumą. 1600 m. pr. m. e. olmekų, majų ir actekų civilizacijose buvo žinomos mechaninės natūralios gumos savybės – ji buvo naudojama guminiams raiščiams gaminti, sandalų padams ir žaidimų kamuoliams.

Mūsų laiko juosta pasipildė visiškai nauja plotme – ištisu spektru ikeplastinių medžiagų, pasižyminčių savybėmis, panašiomis į šiuolaikinio plastiko.

Patį laiko juosta padalinta į du informacijos srautus: viename parodyti įvykiai pasaulyje, kitame – Meksikoje.

PASAULIS, KURIAME RANDAMĖS

Balso archyvas, 2014—

„Pasaulis, kuriame randamės“ – tai renginių ciklas, kuriojamas Margaridos Mendes ir Jennifer Teets. Tai pokalbių telefonu serija, kurios metu mokslininkai, menininkai ir rašytojai, pakėlę telefono ragelį kiekvienas savo šalyje – ten, kur gyvena ar dirba tuo metu – dalijasi savo įžvalgomis tam tikrais kiekvienoje sesijoje keliamais klausimais. Čia nagrinėjamos mūsų dienų problemos, kylančios iš materialybės ir „kitėjimo“ istorijos, taip pat – politiškai svarbūs, mūsų pasaulį formuojantys mokslo klausimai.

2014 m. pradėto ciklo pašnekovų skaičius vis didėja (žr. 61–63 p.). Ciklui pasibaigus, projekto „Pasaulis, kuriame randamės“ balsų archyve bus šių sesijų įrašai:

1. Klimato kaita ir antropocenas
2. Farmakonas
3. Molekulinis kolonializmas mikroorganizmų viešpatavimo sąlygomis
4. Sielvartas ir klimato kaita
5. Rezervo būviai – neregimųjų režimų teisėtumas

ZOFIA RYDET

Menininkų butai, 1978–1990

Šie vaizdai yra didesnės serijos, ties kuria fotografė dirbo nuo 1978 iki 1990 metų ir kurią vadino „Sociologiniais duomenimis“, dalis.

Idėja dokumentuoti lenkų namus pirmiausia pasirodo Zofios Rydet laiške Krystynai Łyczywek 1967 m. Prabėgus vienuolikai metų fotografė pagaliau imasi šio projekto ir tęsia jį kone iki pat savo mirties 1997-aisiais. Apie savo paskatas kuriant šį projektą ji rašė: „mano tikslas – kiek galima tiksliau atvaizduoti žmones jų kasdienėje aplinkoje, erdvėje, kurią jie kuria patys sau ir kuri, viena vertus, veikia kaip jiems artimiausios aplinkos – namų – dekoracija, bet kartu atskleidžia ir jų charakterį“.

Didžiąją dalį „Sociologinių duomenų“ serijos sudaro portretai žmonių, užfiksuotų savo namų interjeruose; iš viso tokių nuotraukų yra apie penkis tūkstančius. Namų šeimininkai pozuoja prie sienos; fotografuojant naudota plataus kampo linzė ir stipri blykstė, brutaliai išryškinanti interjero detales. [...]

Zofia Rydet palaikė glaudų santykį su menininkų ratu. Ji dalyvavo parodose, lankėsi paskaitose ir simpoziumuose visoje Lenkijoje ir turėdavo progų lankytis svečiuose pas menininkus bei juos fotografuoti. Daugelis šių fotografijų darytos miestuose, ir jos ryškiai išsiskiria iš kitų „Sociologinių duomenų“ fotografijų. Serijoje užfiksuoti tiek žymių to meto menininkų, tokių kaip Jerzy Lewczyński, Władysław Hasiaro ar Józefo Robakowskio namai, bet taip pat ir tapytojų mėgėjų bei tautodailininkų.

Kai kurios fotografijos iš kategorijos „Menininkai“ buvo pristatytos kaip ciklo „(Nykstančios) profesijos“ dalis, o tai gali būti suprasta kaip ironiškas komentaras, jog studijoje kuriančio menininko modelis netruks išnykti.

Ačiū Sebastianui Cichockiui ir Zofios Rydet fondui.

GERDA PALIUSYTĖ

Filmo premjera vyks sekmadienį, rugsėjo 6 d.
20 val. ŠMC kino salėje

Kelio filmas, 2015

Šis filmas – kolekcininkės Genovaitės Budreikaitės–Kazokienės dvidešimtojo amžiaus ekspedicijų rekonstrukcija XXI amžiaus Vilniuje. Budreikaitės–Kazokienės rinktų artefaktų kolekcijos pagrindu 2014 m. Lietuvos dailės muziejuje, Radvilų rūmuose, atidaryta nauja pastovi ekspozicija „Rytų Azijos, Naujosios Gvinėjos ir Australijos aborigenų menas“.

Artefaktus rinkusią keliautoją filme keičia JAV hip-hopo grupės „ONYX“ nariai, kurių kurta muzika prabėgus vos keletui metų po Sovietų sąjungos griūties tapo garso takeliu Vilniaus gatvių karams, o grupės emblemą iki šiol ženklina ne vieną Vilniaus sieną – tiek dvidešimties metų senumo grafičių rašmenimis, tiek naujais. Iš Niujorko atvykę muzikantai keliauja per miestą, stebisi, renkasi, šį tą atpažįsta ir kartais patys būna atpažinti. „Čia beveik kaip Los Andželas“, mesteli vienas jų viešbučio bare; „toks vaizdas, o aš fotkinu nuotrauką“, pro langą atsivėrusiai Vilniaus panoramai pagarbą atiduoda jo bendrakeleivis, nusifotografavęs Stanislovo Kuzmos skulptūrų „Trys mūzos“ nuotrauką baro koridoriuje. Lėtas

filmo tempo
nekelia didelių
reikalavimų
siužetų atrankai.
Išsinuomotas
automobilis
atkartoja atokio-
mis upėmis
laiveliu kelią
besiskinančios
kolekcininkės
mitą.

Gyventi dabartimi

1910 m. rugsėjo 23 d.

Kiek vėliau Levas Nikolajevičius atėjo į „Remingtono kambarį“.

Kas yra, Levai Nikolajevičiau?“

„Nieko“, – atsakė jis ir nusišypsojo. „Kaip gera gyventi dabartimi! Galvoti tik apie tai, ką reikia padaryti dabar. Liautis galvoti apie ateitį. Ir noriu visai mesti žaidimus.“

„Kokius žaidimus?“

„Kortos, šachmatai...“

„Kodėl?“

„Nes žaisdamas taip pat nerimauji dėl ateities – kaip pakryps žaidimas? Gera to nedaryti, disciplina. Ji numarina vieną iš žalingų įpročių: sukti galvą dėl ateities. Labai gera disciplina. Rekomenduoju.“

„Man lygiai taip pat būna su laiškais: visada su baisiausiu nekantrumu laukiu iš stoties atgabenamų laiškų“, – prisipažinau.

„Matote – tai tas pats dalykas! Ir laikraščiai... Čia reikia valios pastangų. Na, bet jūs dar jaunas!“

Ištrauka iš Valentino F. Bulgakovo „L. N. Tolstojus gyvenimo pabaigoje“ (Vert. Ann Dunnigan, Niujorkas: Dial Press, 1971) // „Harper's Bazaar“, 1971 m. sausis, p. 50.

Tikriausiai pagalvosite: gyvenimo būdo industrija visada nori skatinti norą gyventi dabartimi – taigi ir vartoti dabar, tačiau koks daugiatiražis mados žurnalas šiandien skirtų išstisus

keturis puslapius (greta pagrindinei temai – žurnelių rašto atgimimui – skirto straipsnio) romanistui, mirusiam prieš 61 metus? Tačiau šįkart ne apie tai. Tiesiog nenoriu nueiti lengviausiu keliu rašydamas apie parodą „Rytų Azijos, Naujosios Gvinėjos ir Australijos aborigenų menas“ Vilniaus centre esančiuose Radvilų rūmuose, Brežnevo eros simuliacijoje, imituojančioje septynioliktojo amžiaus *hôtel particulier*; ši įstaiga yra dalis valstybės kontroliuojamo konglomerato, vadinamo Lietuvos dailės muziejumi.

Žinoma, ši paroda – *tikrai ne* apie 840 Australijos ir Melanezijos artefaktų, dovanotų lietuvių kilmės odontologės, meno istorikės ir kultūros veikėjos Genovaitės Budreikaitės–Kazokienės (1924–2015). Jos pavadinimas netgi palieka erdvės dviprasmybei: ar Rytų Azijos eksponatai, pasiskolinti iš brolių bernardinų kolekcijos Vilniuje, taip pat turėtų būti suprantami kaip „aborigenų“?

Žinoma, lankytojai, pasiekę viršutinį šio iš laiko iškritusio pastato aukštą, su nutryptais rudais kilimais, byrančiomis gelsvomis sienomis ir tipišku vėlyvojo sovietmečio skaitmeniniu laikrodžiu prie įėjimo durų, *iš tikrųjų* nesusidaro vaizdą apie Australijos ar Naujosios Gvinėjos čiabuvių meną, kuris „dėl kanibalizmo ir drėgno bei karšto klimato, tiesiog nepakeliamo baltiesiems žmonėms, [...] išliko nepaliestas civilizacijos iki pat XX-ojo amžiaus pabaigos“. Cituoju oficialų kuratorės Julijos Mušinskienės teksto vertimą į anglų kalbą, pasirašytą „Uždarosios akcinės bendrovės „Skrivanek“.

Ką Radvilų rūmų lankytojai vietoj to pamato, yra pati Lietuva – kaip ji atrodė, koks jausmas buvo kokiems 1989 ar 1990 metams, kai sovietų

komunizmo ideologinis embargas buvo atšauktas, tačiau ekonomika vis dar buvo socialistinė: planinė ir apsaugota, bet ir skurdi bei izoliuota. Tos realybės pėdsakai – kai niekas nematė pagrindo abejoti „aborigenų“ arba „civilizacijos“ arba „baltųjų vyrų“ egzistavimu, – nuolat gaivinami Lietuvos dailės muziejaus estetinio režimo. (Verta *pagūglinti* jau vien dėl jo išgalvoto viduramžiško logotipo!) Būtent tai, o ne pati ekspozicija ir ją lydintys tekstai, daro šią naują nuolatinę ekspoziciją, atidarytą 2013 m. gegužės 17 d., „etnografinės dabarties“ iliustracija.

Ne tiek daug antropologijoje sąvokų, kurios būtų tokios ginčytinos. Internetu nesunku rasti prieštarų apibrėžimų, nuo menkai reflektuotų – „kultūros, kokia ji buvo iki kontakto, aprašymas,“ arba „rašymo stilius, kai stebėjimai reiškiami esamuju laiku“ – iki labiau suproblemtų: „Atsitiktinis laikotarpis, kai kultūrinės kaitos procesas ignoruojamas siekiant apibūdinti kultūrą taip, tarsi ji būtų stabili sistema.“ „Konvencija pateikti etnografinius tyrimus esamuju laiku, kurios dabar daugiausia atsisakyta įsitvirtinus atvirai istoriniam kontekstualizavimui.“

Iš tiesų etnografinė dabartis įkūnija antropologijos prieštaravimų ir neužtikrintumą, kartu su jos kolonijine kilme, kuri liko stebėtina neapmąstyta (ypač tose šalyse, kurios nebuvo priverstos permąstyti savo kolonijinės arba imperinės praeities). Tai priemonė, leidžianti praeitį paversti modifikuota ir sąlygota – taigi neišvengiamai fiktyvia – dabartimi. O kokia aplinka galėtų būti palankesnė šiai operacijai, jei ne muziejus, įkūnijantis muziejininkystės prieštaravimus bei neužtikrintumą ir paliekantis juos stebėtina neapmąstytus? Radvilų rūmuose mes

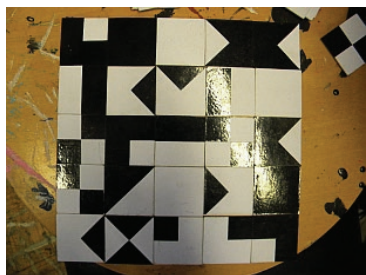
patiriame būtent tai – praeitį kaip dabartį, tokį guodžiantį – ar gluminantį – tvirtinimą, kad laikas tiesiog sustojo.

Turėtų būti aišku, kad etnografinė dabartis nėra ta dabartis, apie kurią svajojo Tolstojus likus mažiau nei dviem mėnesiams iki mirties. Tai ne „neapčiuopiama“ dabartis (jei pasiskolintume dar vieną terminą iš antropologijos taisyklių knygos), kuri visada jau bus virtusi praeitimi, vos tik ją įvardijame. Tai ne ta dabartis, kuri turės gintis nuo mūsų liguisto nerimo dėl ateities. Ne, etnografinė dabartis – čia reprezentuojama bumerangų su turistiniais užrašais ir „protėvių“ skulptūrų, kurių genitalijos yra pusiau paslėptos mažomis džiovintų žolių prijuostėmis – visada yra praeities kolonizacija.

Žinoma, iš *tikrųjų* 1989 ir 1990 m. Lietuva taip neatrodė ir jausmas buvo ne toks. Tai buvo didžiulių permainų, netikrumo ir pažadų laikas. Aišku, būta ir girgždančių parketo grindų, banguotų tinklinių užuolaidų ir mirksinčių neoninių šviesų, tačiau tai buvo laikoma tikrove, kurią reikia įveikti, o ne saugoti muzeologiniuose drebučiuose. Teoriškai tai būtų, žinoma, nusikaltimas prieš Lietuvos dailės muziejaus *genius loci* – išardyti ar radikaliai perdaryti šią parodą. O praktiškai visada turime kažkur ir nuo kažko pradėti.

Anders Kreuger

ERKI KASEMETS

Structor-5,
1995/2010—

Šis tęstinis projektas – tai auganti unikalių geometriinių raštų kolekcija.

Kiekvieną raštą iš menininko pateiktų geomoeetrinių figūrų kūrė vis kitas žmogus – „struktorius“, šiai užduočiai atlikti gavęs vos penketą minučių. Šiai dienai Erki Kasemets jau yra sukatalogavęs keletą šimtų tokių vaizdų, kurie gali priminti tiek viduramžišką architektūros dekorą, tiek modernistinę tapybą, tiek Šiaurės Europos tradicinę tekstilę ar kodą, kurį perskaityti gali tik kompiuteris; kodą, kuris, nors kol kas dar neturi paskirties, ateityje galbūt, atrodo, galės būti panaudotas kokiai nors analizei, kuri kol kas dar nėra sugalvota.

BIANKA
ROLANDO

Juodoji
děže, 2010
Vakcinos,
2010

Fucking the
Boundaries
of Death,
2015

DIAMOND DIGGERS

Broli, leisk man pašnibždėti tau šį tą į ausį
Laikyk šį kaušą apgaulingą
mūsų pačių išsiraustoje šachtoje,
šiandakt vienas kitą apvogsimė
Ir viską paimsiu, išskyrus grandinę,
kuri žvanga, išduodama lipnų delną
Ateik, išgersime pintiniame tarpeklyje,
po girgždančiom sijom, kurios užgrius,
Tave atpažins iš dvasios stygiaus,
o mane – iš tavęs

Poznanė, Łęgi Dębińskie, 2014

GAUDYNĖS¹

Pamesta ant lentų, surasta kalės,
gaudančios kvapą kylančiam gaidžio riksmė
Žodis žiurkės padėtuose spąstuose
mirga kaip butelių duženos išgalvotoj kepuraitėj
Neapykanta prekiautojų skanduojamiems žodžiams
springstant už plokštės, nupjautos baltumo

Kaip tau sekasi su blankios, baltos lemputės derlium,
kaip ištraukt ją į lauką iš itin nudvėsusios kalės?
Ką tu sieki išsaugot didmeniniais kiekiais,
gal sukčius, kurie bunda nuo pastipusių gaidžių?

Ar laikau jų monetą šioj veidrodžio kepuraitėj,
ar už ją nusipirksiu bilietą į žiurkių miestą?

Panarina veidą ir kviečia žiurkės sugrįžimui
„Žodžiai yra netikri veidrodžiai, o baltumas – iškirmijęs“
Primena paskutinįjį ir septintą sykį užsideda skrybėlaitę
„Ar vėl iš naujo ieškos žaidimo ta kalė,
jos gaidžiai juk į maldą nepakvietė dar
mūsų suskilinėjusiam sandėly“

Prekyboj už garsą turiu atsikratyt auksinių vartų
Užvaldydama nuolaužas, giedodama žiurkės balsu,
Nekaltybės vėliavėlės ant gaidžių kapų,
Ant lentos juodi pėstininkai jau seniai sumalti į baltumą
„Ar ateis vėl iš naujo ta kalė ieškoti klaidų,
kad mūsų kaulus voliotų šešiabriaunėj skrybėlėj?“
Štai siauro tako lenktynės betoninėj skrybėlaitėj,

po kurių vėl iš sandėlio nugvelbsim ką nors,
pagausim šešiskart vaidinančią pražangą Hekabę,
ore žiurkės galva piešdami pabėgimo kelią,
iš juodų teisėjų lapelių ir iš baltų linijų,
ir iš sapnų ištraukiau gaidžio vidurius

merginos šiukšlinė pakasta po gaidžio švytėjimu,

kai jie paspringo savo gagenimu, skrybėlaite
suskaičiuoti sudegę taškai baltais kraštais,
sudaužyti visų prekeivių akių veidrodžiai
ir sugriuvo žiurkės ženklui kaukiančios tribūnos,
ir pomponai iš virvelių, ir jį laikančios kalės

Gaidžio malda „pagal baltumo taisyklės išnyko“
vienintelės skrybėlaitės prekybvietėj, žiurkės gimnastikoj
ieško–dama vartų išeina pro auditoriją

BIANKA ROLANDO

¹Sestina remiasi šešetu žodžių, kuriuos radau tarp kitų graffiti įrašų ant senojo Edmundo Szyco stadiono sienų Poznanėje. Penktajame XX a. dešimtmetyje ten buvo priverstinio darbo stovykla, be to, ten kardavo žydų darbininkus. Paspoksoti į šiuos „spektaklius“ rinkdavosi jaunos moterys.

MARK
RAIDPERE

Vekovka, 2008

Pokalbis apie tapatybes Pabaltijy ir Rusijoje, įrašytas Vekovkos geležinkelio stotyje Rusijoje, bet jau ne kartą įvykęs anksčiau ir tikriausiai vykstantis ir dabar kažkur visai netoli.

ANTANAS GERLIKAS

Vientisas rūbas, 2014

Kūrinys nufilmuotas sodyboje, kurioje gyveno Tėvas Stanislovas, Lietuvos miesteliuose rinktų XVII–XX a. liturginių rūbų saugykloje. Kolekcija, dengianti sienas nuo viršaus iki grindų, sukabinta pagal Tėvo Stanislavo tvarką. Muziejaus lankytojas vaikšto po tuščius kambarius, kuriuos keletu sluoksnių gaubia įvairūs audiniai – šilkas, akšomas, altembasas, brokatas, damastas, taip pat ir ploniausios vilnos ir drobės. Raudoni, avietiniai, karmazino, purpuro atspalvio rūbai, išmarginoti nėriniais, aplikacijomis, gausiai siuvinėti šilku, auksu ir sidabru, papuošti pinikais ir galionais, žiedų, lapų ir vaisių dekoru, fantastiniais augaliniais motyvais. Meistriškumo aukštumas pasiekusi siuvinėjimo technika: šviesos efektai, suorganizuoti taip, kad atsiskleistų į bažnyčios vidų patekusios saulės spinduliuose. Trapių žiedlapių motyvas kaip laikinos būties katalikiškoje šiapusybėje, o kartu – amžinybės priminimas.

Rūbai, sukabinti ant sienų, nebėra atskiri rūbai, o vienas vientisas, kuris sudaro erdvę, bet kartu – jis pats yra ir erdvė, ir atskiras objektas, ir laiko dalis.

ANTANAS GERLIKAS

Solo paroda ŠMC virtuvėje, 2014

Kūriniai:

„Muzikos instrumentas“, 2013

Piešiniai, 1996

Antano Gerliko pokalbis su Jonu
Žakaičiu 2014 (dizainas: Benjamin
Reichen)

Stiklo dirbiniai, 2014 (su Laura
Kaminskaite)

Viktorijos Rybakovos gamybos baro
spintelė, 2014

Žinutė laikraštyje „Žemaitis“, 1998

Donatos Vitkienės straipsnis
„Moksleivio siurprizas“ spaudoje
pasirodė 1998 m. balandžio 25 d.
laikraščio „Žemaitis“ skiltyje pa-
vadinimu „Meno pasaulis“. Žinutė
buvo skirta Antano Gerliko parodai
Rietavo aukštesniojoje žemės ūkio
mokykloje.

Gyveno kartą
žmogus, kuris buvo labai
nepatenkintas savo gyvenimu, ir todėl
kreipėsi pagalbos į rabiną. Rabinas jam pasakė:
„Eik namo ir parsivesk į namą tris savo ožkas.“ Tasai
grįžo namo ir padarė, kaip rabino liepta. Po savaitės grįžo
pas rabiną vėl ir sako: „Mano gyvenimas nepagerėjo, nauja tik
tai, kad užuodžiams ožkų kakutį ir tai šiek tiek erzina.“ Pasikąsęs
galvą rabinas paaiškino, kad reikia kantrybės, ir kad reikia parsivesti
į namus dar ir visas penkias karves. Žmogus nustebo, bet grįžęs namo
padarė, kaip buvo lieptas. Po savaitės vėl grįžo pas rabiną: „Rabi, mano
gyvenimas ne tik nepagerėjo, bet ir pablogėjo. Mano šeima neturi kur
pasisukti tarp visų tų karvių ir ožkų, o dar smarvė – žiauri.“ Rabinas tada
sako: „Na, dabar dar turite suleisti į namus ir visas savo vištas.“ „Visas
trisdešimt? Kodėl?“ – nustebo vyras. „Nori, kad tavo gyvenimas
būtų geresnis?“ – atrėžė rabinas. „Tada ir daryk, kaip tau sako.“
Tasai nenoriai grįžo namo ir suleido į namus visas vištas. Po
savaitės sugrįžęs pas rabiną, puolė į ašaras. „Rabi, mūsų
gyvenimas – kančia, mano šeima rauda, mes
negalime miegoti, nėra kuo kvėpuoti!“
Rabinas išklausė, pažvelgė
į nuliū-
dusį vyrą ir
galiausiai tarė:
„Dabar eik
namo ir iš-
varyk visus
gyvulius iš
savo namų.“
Žmogus
grįžo namo ir
padarė kaip
prisakytą.
Jis išvedė
iš namų
visus
gyvulius
ir paukš-
čius.
Jau kitą
dieną
atbėgo
pas rabiną
ir tarė:
„Rabi,
Rabi, viską
padariau, kaip liepėte
– ir niekada gyvenime nebuvau laimingesnis!
Turime tiek daug vietos, vėl galime kvėpuoti, ačiū, ačiū!“

NUO VIRTUVĖS PRIE VIŠTŲ, ARBA *KITCHEN TO CHICKEN, BITCHING BACK TO KITCHEN*

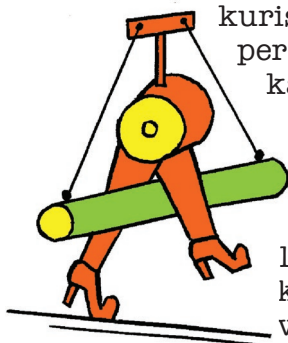
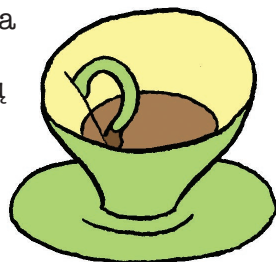

Šiuo metu ŠMC virtuvėje daug niurname; dejuojame dėl visko, kas nepavyko „prototipinėje virtuvėje“. Ji buvo pavadinta „prototipine“, nes tai būta eksperimento. Bandyta suburti grupę menininkų (įskaitant ir mane), kurie sukurtų atskirus elementus naujam virtuvės interjerui.

Prototipai dažnai būna nefunkcionalūs, bet jie perteikia daikto idėją. Ši virtuvė gi vietoj to perteikia nefunkcionalumo idėją. Jos sienų spalva

kaip makiažo pagrindas – visiems atrodo per tamsi. O jei ši virtuvė turėtų rankas, tikriausiai sakytume, kad jos per ilgos. Visas kambarys – nei šioks, nei toks, tarp dviejų pasaulių, kaip toje Ninos Simone dainoje.

Yra gėrimų spintelė su durelėmis, kurios neužsidaro; jos vis atsiveria kaip patarlė. Stalas kliba, beveik vaikšto. Gal bando pabėgti. Gana juokinga tai, kad šis stalas atsirado vietoj kito stalo, kuris taip pat klibėjo. Ir kėdės prie jo vis tiek per žemos. Jei apsižvalgysite, pamatysite, kad trūksta dalies granitinio stalviršio.

Šviestuvai pernelyg tamsūs ir kliūva, erzina ir jie, ir jų šviesa. Palubėj nėra kampo, ir niekas to net nepastebi. Yra rankų darbo taurių, gana gražių, bet labai trapių – ir nedaug jų, vos kelios. Kai kurių labai keistos proporcijos – viena vyno taurė tokia maža, kad joje telpa tik šlakelis. Yra viena taurė, kuri talpina tik

orą. Ji atrodo kaip normali taurė, bet viršutinė dalis yra tik stiklinis oro burbulas.

Tiesą sakant, tai mano mėgstamiausia taurė, ir manau,

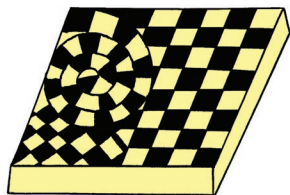
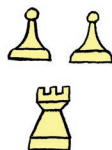
kad ji perteikia slapčiausią šios prototipinės virtuvės norą – kad būtų susitaikyta su jos netikslingumu. Ši taurė simbolizuoja visus funkcines bandėme padasiekia tapti nenau- neleidus būti nenau- virtuvei būti višta, su nukirsta gal- pakeisti rutuliais, lyg didelėmis, o tiesiog visada laikyti plačiai atvertas.

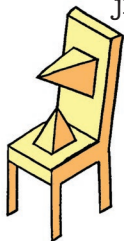
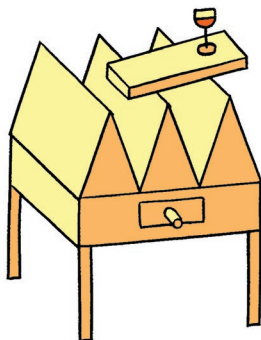
Žinoma, toks „presto manifesto“ – ne išeitis. Mes vis dar norime virtuvės, kuri būtų tinkama naudoti. Parsinešę šoninės norime galėti ją paspirginti keptuvėje. Bet gal gera virtuvė gali egzistuoti blogoje? Gal funkcionalumas gali egzistuoti nefunkcionalumo viduje?

Gera virtuvė guminės vištos viduje.

Kad ir koks sprendimas būtų, manau, kad jis realizuosis per tam tikrą laiką. Bet kol laukiame tos svajonių išsipildymo dienos, turiu vieną – pas- kutinę – „presto manifesto“ idėją, naudingą betikslį pa- siūlymą. Manau, turėtume nupirkti virtuvei televizorių. Nupirkime didelį televizorių ir padėkime jį prototipinėje virtuvėje.

Tokiu būdu mes galėsime prasiblaškyti ir užmiršti tai, kas nepavyko. Netgi galime per jį rodyti senus ŠMC TV epizodus, kurie buvo nufilmuoti senojoje virtuvėje, tais laikais, kai žmonės mėgavosi netvar- ka, šokančia beždžione ir transgresyviai sudaužytais kiaušiniiais ant grindų.

David Bernstein

MIKKO KUORINKI

158 žmonės
2 tabletės skausmą malšinančių (nesijaudink, savo kūną kontroliuoju)
20 metų
akmuo saugo medį
akceleratorius
aliuminis ir melatoninas
alkoholiu permerkta švarko rankovė
apčiuopiami rezultatai
apibendrinta prievarta
apsauginis paviršius
architektūra, padedanti apsisaugoti nuo benamių
asimetrija
atmetimas
atrama kelėnui
atsuku veidą
balsas telefono ragelyje
balta „Asics“ bėgimo striukė maža apvali juoda rašalo dėmė and
kairės rankovės
baltas nejudantis paukštis
bandau nekandžioti lūpos
banga
bangos
be kojų (vėžio kostiumas)
be meilės
be pabaigos
be pėdsakų
be riebalų
bendra kančia

Ištrauka iš „Stuff“, 2015

Kūriniai parodoje:

„Sunkvežimių kilimėliai“, 2015

„Rekvizitas miegui (dešinioji ranka)“, 2013

„Meniu (True Blue)“, 2013 (su Carlu Palmu)

JAY
TAN

Seilių kolonėlės, 2015

Nuobodu nes nuobodu... Sriuba iš
mūsų pačių.

Prašome sudalyvauti publiką:

Spjaukite į atviras kolonėlių burnas.

*...ne kraujo drama, ne prakaito iš-
didumas, ne emocingas ašarų šarmas –
paskutinytis iš skysčių.*

Skylė, 2015

Tai plakatas iš žurnalo vidurio.

B is For Behind, 2015

„U“ kaip žodyje „Už“, akivaizdi vieta
slėptis.

Galite stumdyti duris: Atidaryta –
Uždaryta – Uždaryta – Atidaryta.

Galima ir susirangyti už nugaros.

Spjaudytis nemandagu.

Sukdamasis jis spjovė į spyną

Ir pavogė kelis kiaušinius
aš nieko nesakiau Bėgdamas
jis užkliūna už kilimo krašto
nes aš bėgu iš paskos ir pataiko
akim tiesiai į durų rankeną garsas
toks kaip šliurpant želė
skundžiasi kad reikia rikiuot pieną
ir dietinę kolą
mokyti apie atsargų rotaciją kai tuo tarpu
vištos peri
Po savo stalu nu-alis-us (tai reiškia
kad krenta ir kad vėluoja) Pasėk
dar kompaktų duženų ir kriauklelių
lobių iš blusturgio nafta
lekia šiukšlių jūros paviršium skrieja
pažiūrėti „Mėlynojo Peterio“ bando sprautis
pro duris ir užlipa
ant dar vienos kompaktų dėžutės bijoti
sumerkti kojas nuspręsti
kad patinka tos pačios grupės išsipasakoti
tarp pamokų
Atsilošti
apsimesti kad sisioji kad galėtum
paspoksot į dėmę ant lubų nuo rausvo tuometinio popieriaus
ritinėlio mesto į lubas
įsijungti į jų šaršalą ir visus tuos jų
kušikuši.
Nubraukti pirštus į žolę kad
nesmirdėtų dūmais žaidimai
kad per prancūzų suktųsi galva
leisti jam nusirašyti namų darbus

JAY TAN

WOJCIECH BAKOWSKI

Sound of My Soul, 2014

Sintetinės, animuotos figūros koegzistuoja su realistinių vaizdų elementais, vienas su kitu liejasi skirtingi peizažai, persikloję skirtingos kilmės garso takeliai ir nuotaikos susiduria su realiais žmogaus aplinkos garsais. Garsas filme lygiai tiek svarbus, kiek ir vaizdas ar literatūrinė linija – būtent jame pilnai suskamba pagrindinė filmo estetikos prielaida: konstruoti ištarmę kaupiant nesuderinamus tonus, emocijas ir pranešimus.

VITALIJUS STRIGUNKOVAS

Laukimas, 2015

Kūrinyje naudojamas įrašas iš LRT archyvo – iki beveik 20 minučių išsitęsusi gyva transliacija iš JAV Vice-prezidento Joe Bideno sutikimo Vilniaus oro uoste 2014 m. pavasarį; transliacijos eigoje vis labiau senkant paruoštam žinių laidos scenarijui vis plačiau veriasi kompleksiškas politinis vizito matmuo. Lietuviška transliacija kūrinyje dubliuojama lietuvių kalba.

BALTIJOS PAVILIJONAS

Baltijos paviljono β versija

Ar šiuo metu, integravimosi į NATO ir Europos struktūras reformoms artėjant į pabaigą, yra kokių nors parametų, be dabartinės geopolitinės situacijos, apibrėžiančių šį inertišką Baltijos valstybių regioną?

„Baltijos paviljonas“ – tai komandos iš Estijos, Latvijos ir Lietuvos iniciatyva, reprezentuosianti Lietuvą 2016 m. Venecijos architektūros bienalėje. XII Baltijos trienalėje pristatomas tarpinis projekto etapas. Tyrimo centre – materialios pastatų, infrastruktūrų ir išteklių srautų, apibrėžiančių šių trijų valstybių erdvę, išraiškos.

Diskutuoju apie erdvių praktikų ir vystymo ekologiją plačiaja prasme, siekiama sustiprinti pilietinei visuomenei prieinamus įrankius, skirtus formuoti ir perprogramuoti pastatytąją aplinką. Ši ankstyva ekspozicija yra sutrumpinta galimo viešo forumo versija – forumo, kuris padėtų identifikuoti naujas Baltijos valstybių architektūros užduotis ir kryptis.

„Baltijos paviljono“ autoriai: Karlis Berzins, Jurga Daubaraitė, Petras Išora, Ona Lozuraitytė, Niklavs Paegle, Dagnija Smilga, Johan Tali, Laila Zarina ir Jonas Žukauskas.

„Baltijos paviljono“ pristatomų artefaktų seka prasideda operaciniais vaizdais ir baigiasi reprezentaciniais; ekspozicijos pradžią galima rasti ties vienu iš išėjimų iš Didžiosios salės, kur lankytojus pasitinka chrolonoginė schema. „Baltijos chronologija“, kurioje fiksuojami istoriniai įvykiai, architektūriniai projektai, institucijų ir idėjų raida, nužymi nuolat kintančią Baltijos valstybių sampratą. Ši schema nėra baigta ir parodos metu pasipildys specialiai tam pakviestų ekspertų pastabomis.

Centrinės Europos atvaizdas, instaliuotas krovinių lifte – tai Stavroso Papavassiliou „Skaitmeninis aukštingumo modelis“, sukurtas be fotoaparato. Jį reikėtų stebėti pro raudoną ir mėlyną spalvą skiriančius akinius, skirtus 3D vaizdo technologijai. Vaizdą kuriant panaudoti aukštingumo duomenys, surinkti kosminių skrydžių radaro topografinės misijos metu. Be to, pilko atspalvio vaizdo elementų vertės jį kuriant buvo susietos su aukštingumo ir nuolydžių skaičiavimais, tokiu būdu operacinius, mašinoms skirtus duomenis paverčiant žmogui suprantamu atvaizdu.

Leisdamiesi laiptais pamatysite „Ignalinos atominės elektrinės turbinų salės diagramą“. Ji buvo pagaminta 1983 metais pirmojo bloko kontrolės kambariui ir buvo naudojama kaip valdymo instrukcija. Dėl Lietuvos įsipareigojimų įstojus į Europos Sąjungą 2004 metais jėgainė buvo uždaryta.

Krovinių rampoje eksponuojamas „Geologinių ker-
no pavyzdžių rinkinys“ iš Lietuvos Geologijos muziejaus, pristatantis svarbiausius Lietuvos gręžinius. Šie kernai buvo išgręžti mokslo tikslams ir tarnauja kuriant teritorijos ir jos gelmių vaizdą. Jie teikia duomenis ir mineralų išteklių pasiskirstymo modeliavimui, aproksimacijai ir teritorializacijai.

Ilgajame koridoriuje „15 fotografijų“ (fotografai – David Grandorge ir Jonathan Lovekin) pristato seką objektų, kuriuose susitinka mineraliniai resursai, medžiagų srautai ir industrinės operacijos.

GIZELA MICKIEWICZ

Atėjimo laikas, 2015

Materialiosios kultūros svarba aiškiausiai matosi senųjų epochų pavadinimuose. Kasdien naudodamiesi daiktais nestabtelime pagalvoti apie tai, kad jų egzistavimas priklauso nuo medžiagų, iš kurių jie pagaminti. Tik po kurio laiko suprantame, kad tam tikru civilizacijos momentu dominuojanti medžiaga apsprendžia jos savybes ir pasiekimus (pavyzdžiui, akmuo akmens amžiuje ar plienas XIX šimtmečio pabaigoje ar XX pradžioje). Kiekviena naujai atrasta medžiaga, atverianti naujas galimybes, geba ir iš pagrindų pakeisti tikrovę ir jos sampratą.

Cikle „Atėjimo laikas“ tiriamas materialumas gryniausia jo forma bei savybės ir formos, kurios veikia kaip ateities užuominos dabartyje. Ciklą sudarantys objektai sukurti iš medžiagų, kurios, kaip manoma, bus plačiai naudojamos ateityje, bet kol kas nėra žinoma, kaip ir kokiais tikslais. Turime lūkesčių, kad jos kažkuo taps, bet nežinome, kuo. Gali būti ir taip, kad jos niekada neras paskirties ir liks pažadu, neišsipildžiusia galimybe ar gal net utopine vizija. Šiuo metu žinome tik tiek, kad tai medžiagos, turinčios daug potencialo; kurstančios vaizduotę ir atitinkančios žmonių siekius.

Šioje parodoje pristatomos dvi šio ciklo skulptūros – „Savitumo įjungimas“, kurią kuriant naudota cemento drobė, ir „Ateities prisiminimai“, skirta aerogeliui.

MARCOS LUTYENS

Knygos pristatymas vyks rugsėjo 5 d., šeštadienį

Alfabeto namukai, 2015

Hipnotizuotojo memuarai: 100 dienų (Memoirs of a Hypnotist: 100 Days.
ŠMC, Vilnius; Kunstverein, Toronto; Sternberg Press, 2015)

„Iš raidžių susideda žodžiai, iš žodžių – mintys, tad idėja tokia: pastatyti namą ar namukų, kurie automatiškai perteiktų tam tikros raidės būvį. Namas „A“ būtų kupinas A-iškumo. Jaustumėsi apsuptas A-iškumo spalvos, garso, kvapo ir tekstūros, galėtum įvertinti visą A-iškumo spektrą. Gal ir nesužinotume daugiau žodžių, bet tie, kuriuos žinome, kiekviena jų raidė, kiekvienas ištartas žodis, kiekvienas sakinytų taptų kur kas prasmingesni.“ Marcos Lutyens

„Tuščiaviduriai žmonės gyvena uolose, kuriose juda lyg nomadai olų gyventojai. Ledo masyvuose jie klajoja kaip žmogaus kūno formos burbulai. ... Jie minta vien tuštuma ... jie pasigeria nuo tuščių žodžių.“ René Daumal

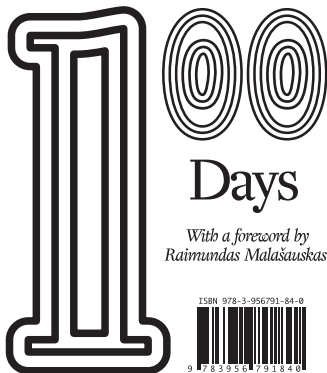
„Marcos, jums tai patiks: „A“ness“ lietuviškai tikriausiai būtų geriausia versti kaip A-iškumas, o „aiškumas“ kaip tik ir reiškia „making sense“. Vertėja

„Kai Marcos Lutyens 2012 m. iš Los Andželo atvyko į Kaselį, jis dar ne ką nutukė apie 340 hipnozės seansų, kuriuos per sekančias šimtą dienų patirs drauge su „DOCUMENTA(13)“ lankytojais. Nežinojo ir to, kad parašys knygą „Hipnotizuotojo memuarai: 100 dienų“, intymų ir sunkiai kategorizuojamą dokumentą. Knygos pasakojimas rutuliojasi „Atspindžių kambaryje“ Kaselio Karlsauerparke iki šiol labiausiai išplėtotos „Hipnotinio šou“ versijos metu – parodos, kuri, pasak su autoriumi drauge dirbusio Raimundo Malašausko, „egzistuoja tik publikos sąmonėje“. Autorius pasakoja apie sunkiai tikėtinas lankytojų patirtis, dalijasi savo tyrimais sąmonės ir neurologijos srityse. Knygoje tiriamos įvairios sąmonės būsenos ir bandoma rasti šiai giliai ko-laboracinei, nematerialiai praktikai vietą šiandiniame meno diskurse.“ Rasta internete

SternbergPress⁺

Marcos Lutyens

Memoirs of a Hypnotist:

NICK BASTIS. IR DARIUS MIKŠYS

Augmented Sound, 2015

„Augmented Sound“ – programėlė, kuri sustiprina garso įrašų patirtį judančiose transporto priemonėse. Finansavimo šiam projektui menininkai ieško „Kickstarter“ platformoje, kurioje pristatoma projekto kampanija, o tuo tarpu parodoje projektas įgavo palei žemę tvyrančio rūko, turinčio kvapą, pavidalą.

DARIUS: „Manau, rūko čia būtinai reikia (...). Rūkas, kaip didelė dalis, sudaryta iš mažų dalių, savo ruožtu tampa maža kažkokios dar didesnės dalies dalimi. Norėčiau, kad ir kiti elementai parodoje taip veiktų. Ką manai?“

NICK: Galbūt tas akmenyje išraustas šventovės Etiopijoje taip ir statė.

DARIUS: Būtent. Kokio šita senumo? Maniau, kad turėjai omeny akmeninius kūgius iš viduramžių. O šičia – skulptūra su super daug vaizduotės. Holografinė.

N: Rašo, 1187. Šiandien skaičiau tekstą „The New York Times“ apie Chief Keef, jauną Čikagos reperį, kurio pasirodymus uždraudė Vidurio Vakaruose, ir jis vietoj to padarė holograminį koncertą. Bet policija nutraukė ir jį.

D: Cha, policija JAV seka naujas technologijas.

N: Buvo pasakyta, kad holograma sukelia problemų. Skamba kaip „Southpark“.

D: Skamba taip, tarsi jie žinojo, kad bus tų hologramų, ir buvo tam pasiruošę. Ne iki galo – sakiniai abstraktūs – bet

vertės jau suinstaliuotos. N: Su Liudviku kartą kalbėjome apie Santa Klausą ir tai, kad Niujorke dabar pagal įstatymus Santa Klausas negali būti girtas. Kalbėjome, kad tai tarsi patvirtina, kad jis yra tikras, nes yra įstatymai, kurie jį kontroliuoja kaip tikrą kūną. Galbūt ir hologramos atveju galioja kažkas panašaus. Ko gero čia ontologinė situacija... arba, kaip tu sakei apie žodžius, arba kaip Schrödingerio katė – arba apsibrėžia tas kvantinis šešėlis, arba tiesiog įsijungia šviesa. Kas hologramai būtų krachas, ar ne?

D: Įdomu galvoti apie įvairiausias personažus, tikrus ir „dar netikrus“, kovojančius už pripažinimą, už priėmimą. Ar esi matęs dokumentinį apie fanus to animacinio serijalo kur apie ponius? („Bronies: The Extremely Unexpected Adult Fans of My Little Pony“). Tas prieštaravimas tarp animacinio personažo ir jo fano charakterio realiame gyvenime pastarajam tampa motyvu visokiais būdais „promoutinti“

Ponį realybėje.

N: Turi omeny relalybę, į kurią „dar netikri“ bando patekti?

D: Jo, tarsi tai būtų pasakutinis ir pats aukščiausias geriausio įmanomo kompiuterinio žaidimo lygis.

N: Manai, idealus rezultatas kompiuterinio žaidimo personažams, einant per lygius, yra pasiekti pripažintos tikrovės lygį?

D: Norėčiau sutikti kompiuterinio žaidimo personažą, kuris to nenorėtų!

N: O kas, jei taisyklės, pagal kurias jie veikia žaidime, yra įdomesnės nei tos, kurios veikia pripažintoj realybėj?

D: Todėl ir norėčiau juos sutikti :)

N: Būtent.

D: Kartą pasirašiau petiją tokiam vyrukui iš Japonijos, kad jis galėtų vesti Manga personažą. Tikiuosi, kad tai jam padėjo (peticija), arba neužilgo padės.

VIRGA: O kalbant apie Japoniją, kaip finansavimo paieškos projektui tampa rūku?

D: Tu teisi, čia gavo – si vertimas iš japonų į lotynų – visiškai laisva asociacija. Galvojome apie kūno skysčių idėją, kuri pasirodo tame video, kurį nufilmavome „Kickstarter“ kampanijai. Idėja, kuri pamažu skleidžiasi pasaulyje ir į parodos erdvę patenka kaip migla, turinti abstraktų ir kompleksiską potencialą, į kurią lankytojai gali įmerkti kojas. Silpnas šlapimo tvaikas, pasiliekančias ant batų ir kelnų klešnių čia yra formali kritika (institucinė?) – tiesiog tam, kad kažkiek subalansuotų arba atsvertų viso projekto galimus euforiškus momentus.

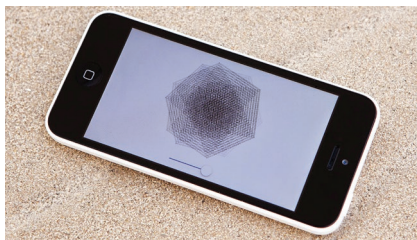
V: Tai turi omeny ne meno ar valstybės instituciją, o pakilios nuotaikos?

D: Taip, kažką asmeniško, kas potencialiai gali tapti vieša.

Ištrauka iš pokalbio, kurį moderavo Shama Khanna

ROBERTAS NARKUS

TNRLRNT Myriad app

Robertas Narkus, vienas iš Patafizikos instituto įkūrėjų, eksperimentinės inžinerijos stovyklos „eeKūlgrinda“ organizatorių, savo praktiką apibūdina kaip aplinkybių vadybą. Visi jo kūriniai šioje parodoje yra sukurti vadovaujantis viena ar keliomis iš šių logikų:

TNRLRNT yra palindromo „tuna roll or a nut“ trumpinys. Seriją sudarantys moduliai yra objektai, kuriami ir gaminami žvelgiant iš eksperimentinės inžinerijos perspektyvos pagal menininko instrukcijas. Imituojant progresą, sulig kiekviena nauja versija šie moduliai vystosi ir įgauna naujas savybes. Vienas tokių modulių yra programėlė „TNRLRNT Myriad“, kurią šiuo metu galima atsisiųsti „Android“ bei „iOS“ (laukiama patvirtinimo) platformoms.

Inside Floyd yra hipotetiškas restoranas.

Lenktynės – progreso ir inovacijos variklis: lenktynės tarp dinosauro ir elektros lepmutės.

Ryanair Askher – tamsos režimas.

Serija Turbulencija-3 nagrinėja mokslinės reprezentacijos ribas.

–Kapitone! Mes vėluojame, nes visi laikrodžiai rodo riebalų procentinį kiekį piene, kurį jūs ką tik įpylėte į savo kavą. Be to, iškyla štai kokia problema: kartą įpylę pieną į kavą, jo nebeatskursite. Tai dėsniis. Ir nebandykite dėl to ką nors kaltinti. Už tai yra atsakingos molekulės ir jų judėjimas.

–Uhmhollai, tu tikras kvailys. Ar turėčiau tau priminti, kad esame dalis izoliuotos sistemos; kad ir koks būtų ryškumas, kad ir kokia būtų skiriamoji geba, reikia priimti sprendimą. Mes vis dar gyvi. Tačiau, kol saulė nepasiekė superpozicijos, kol visa ir vėl netapo turbulentiška, teturime ribotą galimų veiksmų skaičių.

Kūrinių sąrašas:

„Verdanti Fanta“, 2015

„TNRLRNT Myriad VR Edition“, 2015 (bendradarbiaujant su Bartošu Polonskiu)

„Lenktynės (gamtamokslinės fantastikos miuziklas)“, 2015

„Inside Floyd ženklas“, 2014—

„Komforto paieškos“, 2014

„DVD“, dar žinomas kaip skraidančio pilvo numeris, 2014

BRUD

Kriptovaliutų pasaka, 2015

„Brud“ (lenkiškai „purvas“) save apibūdina kaip „parazitą, protų spiečių, bombą savižudę arba „žodį iš keturių raidžių“. Jų įvardžiai daugiskaitiniai, o jų lytys takios. Tai kultūra, puoselėjama buvusioje skerdykloje Varšuvos centre ir „tamsiajame internete“.

Tuo tarpu „Kurz“ (lenkiškai „dulkės“) yra „Brud“ sukurta kriptovaliuta. Kiekvienas gali pasidaryti „Kurz“. Paimkite popieriaus lapą. Sulenkite per pusę. Dar kartą. Dabar vėl. Ir vėl. Štai turite knygą su trisdešimt dviem puslapiais, tokią, kokia Renesanso epochoje žinojo kaip *sexto decimo*, „ketvirto-sios ketvirtoji“, arba *quarto-quarto*. Kiekvienas puslapis vadinamas „Kurz“. Pati knyga vadinasi „Brud“.

Kriptovaliutos veikia matematiniu principu, žinomu kaip „atlikto darbo įrodymas“; tam, kad kriptovaliuta veiktų, į tinklą sujungti kompiuteriai sprendžia algoritmines užduotis. Kiekvienas sandoris yra viešas ir laisvai prieinamas internete, didžiojoje buhalterinėje knygoje, vadinamoje „blockchain“. Tai milžiniška buhalterinės apskaitos sistema, įrašanti viską, kas vyksta.

„Brud“ kriptovaliutoje šią buhalterinę knygą pakeičia kitos knygos: receptų, užrašinės, kelionių gidai, *Zibaldone*, *Sammelbande*. „Kurz“ yra analoginė kriptografija, lėta ir įmantri. Atlikto darbo įrodymas pakeičiamas sukurto kūrinio įrodymu.

XII Baltijos trienalėje paskirus elementus „Brud“ apjungia į vieną dinamišką visumą, kuri skleidžiasi prieš parodą, jos metu ir jai pasibaigus (žr. 64 p.). „Veikėjai“ užima atskirus laiko vienetų, kurie atitinka kalendoriaus ženklus. Pasirodo laikrodis. Trys šviesos bangos: ultravioletinė, dienos šviesos ir infraraudonųjų spindulių. Sutrumpinta šachmatų lenta kosmopolitiniam žaidimui.

Kūrinių sąrašas:

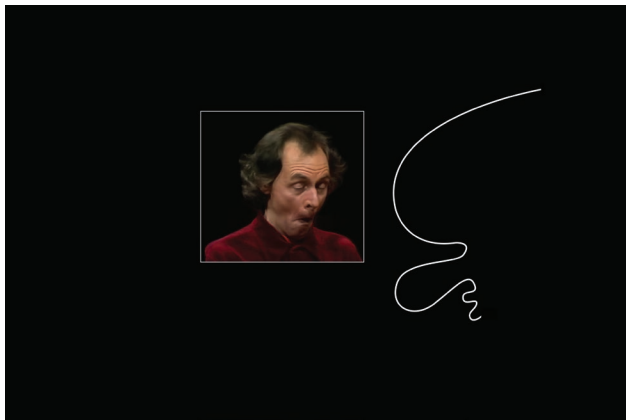
- „Triкто“ (laikrodis)
- „Kas yra visas juodas, visas baltas ir visas raudonas?“ (šviesos skulptūra)
- „Eliptiniai šachmatai“ (šachmatų lenta)
- „Ironija tėra įtampa ir technė“ (knygos)
- „Soma Dosa“ (origami skulptūra)
- „Chimposiumas“ (vakarienė)
- „Umstuelpung“ (videoperformansas)

VIRGA: Ar tiesa, kad „tamsiajame internete“ niekas niekada neme-
luoja ir nejuokauja?

BRUD: Cha cha, tai paslaptis, turėsi išsiaiškinti vietoje!

THE OCEANS ACADEMY OF ARTS

„Kolektyvinės fantazijos sistema“
(fragmentas). Menininkės ir Antoine
Levi galerijos archyvas

Mokytis
nesimokyti,
2015

Šioje
instaliacijoje
žaidžiama
su eksperi-
mentinių
pedagoginių
sistemų
idėja. Kon-
ceptualiai
kūrinys yra
susijęs su
pagrind-

inių visuomenės ideologinių institucijų kritikos istorija, ypač septintojo dešimtmečio pabaigos idėjomis. Kaip tik tuo metu kūrėsi ne viena mokykla, siekusi kurti alternatyvą ar bent būti nepriklausoma nuo oficialiosios švietimo sistemos, kritikuotos už intelektualinį ir dvasinį bankrotą. Jose buvo dėstomi kiti dalykai, nei konservatyviose švietimo programose, ir jos idealizavo nevaržomą mąstymą.

Atsispirdama nuo šios tradicijos, „The Oceans Academy of Arts“, arba „Vandenynų menų akademija“ (pusiau fiktyvi institucija, kurią 2008 m. įsteigė Ola Vasiljeva) neigimą ir atsisakymą mokytis siekia paversti strategija. Parodoje pristatoma instaliacija telkiasi apie kodavimą: fragmentuotą kalbą, nelinijinį pasakojimą, nutylėjimus, atvirkščią kursyvą ir hieroglifus, kurie gali tik žadinti apetitą loginei prasmei. Bereikšmiškumas, fragmentiškumas ir užmaršumas čia nugali priežastį, formą, funkciją ir chronologiją.

Dalis šios instaliacijos – skaidrės, pavadintos „Kolektyvinės fantazijos sistema“ (2015). Tai terminas, įvestas psichiatro egzistencialisto R. D. Laingo, kuris ir pats dalyvavo antiinstituciniame judėjime. Laingas apibrėžia „kolektyvinės fantazijos sistemą“ kaip tai, kas sunaikina visa, kas labiausiai autentiška, individualu ir kūrybiška „normalizuotame“ individe. Tikroji socialinės fantazijos sistemos funkcija – apgaubti mus neperregima, neperžengiama pseudorealybės iliuzija. Laingas švietimą laikė kolektyvinės fantazijos sistemos dalimi, užtikrinančia metodišką mūsų tikrųjų galimybių koroziją, kitaip tariant, teigė, jos švietimo sistema puoselėja neautentiškumą.

KASPARS GROŠEVŠ IR IEVA KRAULE

Ilustrācijas „Arkadijai“, 2015

Kūrīnīši šīj kolekcijojē yā ilustrācijas levoš Kraule noveliū rinkiniui „Arcadia“ (2015 m.). Knygoš centre – Leva, veikēja ar veikējas, neturintis nei lyties, nei fizinio pavidalo apskritai – iš tiesū jo ar jos, galima sakyti, beveik ir nēra – bet yā daug gyvenimo ir geismo. Leva bijo tramvajū, todėl negali išeiti iš utopinio Arkadijos sodū rojaus, apsupto tramvajaus linijos. „Žinote,“ – rašoma vienojē iš noveliū, – aš daug kalbu apie save, bet kiekvienākart istorija išeina kitokia. Atsigrēžiu į save praeityjē, bet kiekvienā kartā atrodo, kad tai kažkie–no kito prisiminimai. Aš nesu tikras (tikra?), kad yā vienas vienijantis aš, kad manyjē esama bent kruopelēs tiesos.“

Šios knygoš ilustrācijas – tai levoš Kraule sukurti keramikos dirbiniai ir Kasparso Groševšo akvarelēs iš asmeninēs Levoš kolekcijos. Kasparso Groševšo akvareliū parodojē yā ir daugiau.

Kūrinių sąrašas

„Be pavadinimo“

„Punktuacija“

„Solfedis“

„Auksinis paradiso“

„Jūreivio mazgas“

„Šok, baltas šuneli, šok, šok dabar!“

„Be pavadinimo“

„Fasonas“

*„Jis bēga – baisūno seilēs ir prakaitas skrieja visomis kryptimis
vėduoklēs sukeltais gūšiais.*

*Jo vakarinio drabužio kraštai plazda. Jo satino liemenē meta
atspindžius ant koncertų salēs sienos, ir štai – jo ten nebēra.*

*„[Iraudēs jis skuba, trokšta atgaivos, o tada – parpuola, ir jį ap–
glēbia vėsus, raminantis vanduo. Jis slysta į tamsų vandenį draugē
su antimis. Bato kulnas trina šoną, bet jis tęsia palaimingā kelionē
upēs posūkiiais ir vingiais. Jis žiūri į dangų. Debesys susirangē kaip
kruasanas, kruasanas nusidažo auksu, pasunkēja, darosi vis rea–
lesnis, kol galiausiai įslysta jam į pražiotą burnā.“*

„Jis atvyko iš kito amžiaus“

*„Septynias dienas bandžiau išnykti, bet manēs atsiranda vis daugiau
ir daugiau.“*

„Draugas“

„... ar tiesa, kad poetai nesupranta juokų?“

„Apokalipsė“

NERIMAS

Kol kažkas aprašo vietą, kurion niekas niekada nėra patekęs netyčia, ūkana išsisklaido ir pradeda busti jos gyventojai.

Geltonos gėlės žydi gazonė ir pakelėje ties ženklu, kuris parodo kažkieno pranašumą, bet niekam nėra mielas, kadangi netikras linksmumas, panašiai kaip nešukuoti laiko plaukai, varo melancholiją tiems, kas miegojo žiemos miegu, bei visiems kitiems, kas sugeba atskirti raudoną spalvą nuo žalios ir vynuoginę sraigę nuo paprasto sodo gleivuočio. Apostrofas, didelis sraigių mėgėjas, pasisveikina su palei upę šlubuojančiu Levu ir eina takeliu aukštyn muzikinio sraigės kiauto kryptimi. Su savimi jis nešasi kastuvą, akordeoną, arbūzo skonio kramtomosios gumos ir sulankstytą vaivorykštę. Vaivorykštei priklauso spalvos ir jos turi

vardus, tačiau žodžiai aplimpa ir apdulka ir tada – tada visko taip daug. Pernelyg daug.

Šaižus girgždesys, ir tik šešios sesės iš septynių grįžta į Apostrofo kišenę. Mėlynoji šnabžda raudonai: vienas lietuvių klastūnas man sakė, kad graikai nežino tavo vardo, bet dabar kiekvienas turės užmiršti mūsų sesės vardą. Tegul ji verkia, mes irgi verksim, tačiau tik šiandien, pažymint jos žūtį, nes sulig pirmaisiais saulės spinduliais mes užmiršime, kad ji kada nors buvo tarp mūsų. Bet, kodėl mūsų šeimininkas lėmė jai tokį likimą, aš nežinosiu.

Mėlynoji sesė klausiamai žvelgia į Apostrofą ir jis, lyg besiteisindamas, atsako:

- Aš nugalėjau liūdesį, kuris manyje nubunda kiekvieną pavasarį, ir nebėra priežasties nebūti sau. Kišenėje butelis brangaus prancūziško vyno, sviestas ir česnako galvutė.

KIPRAS DUBAUSKAS

Liūnas, 2015

...ir mes niekaip
negalėjome surasti
išeities iš šitos painios
situacijos – jis vis
palikdavo skirtingus
vandenženklus, kurie
buvo panašūs į ab-
strakčias akvareles, o
vos tik išgaravęs, po
trumpo laiko atsiras-
davo vėl.

PROJEKTAI,
IŠVYKSIANTŲ'S
SPONTA
NISKAI

DJ – Požemis, dainuoja Bianca Glazebrook.
Ištrauka iš „Rave Matinee“ (Nacionalinė dailės galerija,
Vilnius, 2014 vasario 25 d.) videoįrašo, Elenos Narbutaitės
asmeninis archyvas. Trukmė: 65”

Menininkas Daniel Steegmann Mangrané man pasakojo, kaip jis vis iš naujo tyrinėja mažytį džunglių lopinėlį Rio de Žaneire – jis vėl ir vėl atseka tą patį tašką, bet niekada neranda nei tokio pat peizažo, nei dukart prieina tokios pat išvados. Vienas ir tas pats požiūrio taškas veda prie daugelio skirtingų vaizdų ir interpretacijų. O mes juk nė neatsižvelgiame į kitas perspektyvas: aukštai medžiuose esančio paukščio perspektyvą, gyvalazdės, skruzdės, tykančio plėšrūno, aukos, parazito – o ir medžių perspektyvą, šakų, kurios nukrenta ir pavirsta maištu vabzdžiams, ir augalijos, mikrobu, dirvožemio, vandens. Visos šios perspektyvos susipina ir yra priklausomos viena nuo kitos. Miške nėra tokio dalyko kaip autonomija – miškas sudarytas iš įvairių santykių.

Antropologai Eduardo Viveiros de Castro ir Tânia Stolze Lima išplėtojo Amerikų indėnų perspektyvizmo koncepciją, kuria apibūdino Amazonės čiabuvių kosmogonijas. Ne tik mes žiūrime į ką nors, bet tas „kažkas“ irgi žvelgia į mus. Ir tas kažkas – jaguaras dažnai naudojamame pavyzdyje – save mato taip pat kaip žmogų.¹ Visos būtybės pačios sau yra žmonės, – ir visa ši žmonija turi vieną bendrą kultūrą (jaguaras turi namą miške, kraujas, kurį jis geria, yra jo manijokų alus) – tačiau

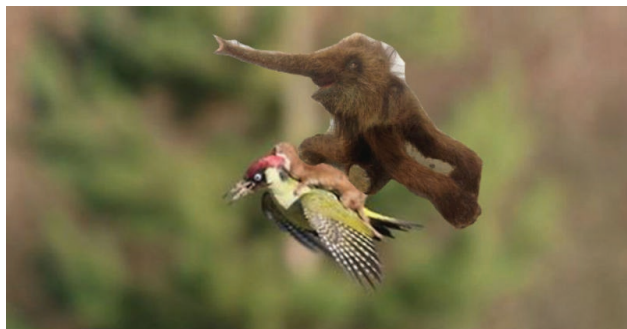
mūsų prigimtis, oda ir pavirdalas, kuriuo esame įkūnyti šiame pasaulyje, skiriasi.

Tai, ką mes paprastai suprantame kaip kategorijas, šie skirtingi požiūriai paverčia santykiais. Kategorijos, rūšys savaime neegzistuoja, jos yra tik kaip santykis su kitais – ir tik kaip toks šių kitų akyse. Eduardo Kohn aprašo, kaip tatai regi Ekvadoro „Runa“: „Jaguaras (puma) regi kitas būtybes kaip grobį arba kaip plėšrūną, taigi ir kaip giminę (puma yra ir bendras plėšrūnų vardas). Nepasirodydami kaip grobis, žmonės, kurie išlieka gyvi po susitikimo su jaguaru, – kurie gražina jaguarui plėšrūno žvilgsnį, – yra ir pumos pripažįstami plėšrūnais. Ir kaip tokie, dėl santykio, jie transmutuoja ir virsta jaguaru, *runa puma*.“

REN
GIN
IAI

¹ (žr. 55 p.) „[Perspektyvizmas] neatsiejamai nuo čiabuvių teorijos, pagal kurią įvairios prigimtės asmenys – žmonės ir nežmonės (gyvūnai, dvasios, mirusieji, kitų kosminių sluoksnių gyventojai, augalai, kartais net objektai ar artefaktai) – realybę suvokia iš skirtingų požiūrio taškų. Žmonės visiškai kitaip suvokia gyvūnus ir kitas subjektyvybes, kurios gyvuoja pasaulyje, nei šios būtybės – žmonės (ir save). Esant normalioms sąlygoms, žmonės regi žmones kaip žmones; jie regi gyvūnus kaip gyvūnus; augalus kaip augalus. O dėl dvasių – šių paprastai nematomų būtybių regėjimas yra patikimas ženklas, kad sąlygos nėra normalios. Kita vertus, gyvūnai (plėšrūnai) ir dvasios regi žmones kaip gyvūnus (medžiojamus arba kaip grobį), lygiai kaip medžiojamieji gyvūnai regi žmones kaip dvasias ar plėšrius gyvūnus. Natūralu, kad gyvūnai ir dvasios save regi kaip žmones: jie suvokia save (ar tampa) antropomorfinėmis būtybėmis, kai būna savo namuose ar kaimuose; ir, svarbiausia, savo įpročius jie patiria kultūros forma.“ Viveiros de Castro, „Exchanging Perspectives“, 228–229, kn: „The Forest and the School. Where to sit at the dinner table“, red. Pedro Neves Marques, Berlin 2014, p. 300

KAIP KLONUOTI MAMUTĄ

Rugsejo 4 d.,
penktadienį,
16 val.
Bernardinų sodo
teniso kortų
kavinėje

Kaip klonuoti mamutą

(trimis balsais ir su žvejams būdingu hiperbolizavimu)

Skaitymo popietė skirta biologinių rūšių atkūrimo poetikai paspaudimų ekonomikoje. Naudojantis lietuviškų sutartinių struktūra, skaitymas apjungia fragmentus, dalis, citatas, pasakojimus apie naujas draugystes (kaip ankstyvojo interneto metaforą), apie tapimo neandertaliečiu svarbą, apie tai, kodėl Gertrude Stein neišlaikytų Turingo testo, dirbtinį kalbos protą ir atsitiktines posthumanistinių asambliažų kompanijas.

Valentinas Klimašauskas yra kuratorius ir rašytojas, besidomintis beletristikos robotika bei netolygiu ateities pasiskirstymu. 2014 m. Oslo leidykla „Torpedo Press“ išleido jo knygą „B“, kurioje tekstinės parodos skrieja laike ir erdvėje kartu su auksiniu „Voyager 1“ įrašu, kažkieno vaizduotėje, Chauvet grote ar Roberto Bolaño romane „2666“. Valentinas gyvena tarp Atėnų ir Vilniaus. Daugiau jo tekstų galima rasti www.selecedletters.lt

Ačiū Žygimantui Kudirkai, Salomėjai Marcinkevičiūtei ir Helenai Papadopoulos

NEPAISANT VISKO

Rugsėjo 4 d.,
penktadienį,
apie 19 val.

„Nepaisant visko“ (2014) – tai paskaita dainų forma. Joje analizuojama impresionistinė Kazimiro Malevičiaus drobė „Seserys“, datuota 1910 m., bet iš tiesų sukurta trečiojo dešimtmečio pabaigoje. Nepasitenkinusi tuo, kaip Malevičiaus sprendimą daugelį vėlyvųjų savo kūrinių datuoti ankstesne data traktuoja meno istorikai, Perrine Baillieux neria į konceptualias kūrinio gelmes.

„Nepaisant visko“ – tai veikiau teorinio meno kūrinys nei meno teorijos paskaita. Čia muzika ir vaizdais kviečiama įvertinti Malevičiaus vėlyvąją su-prematistinę kūrybą Laiko tema.

„Mes svajojame apie kažką kita. Tai kažkas, ko negalime gerai prisiminti, negalime tiksliai suformuluoti žodžiais, kuriuos galima būtų perskaityti ir suprasti. Tačiau klausiamo vienas kito: ar sapnai skirti kitiems žmonėms su-prasti? Daliniai prisiminimai, vedantys prie netikusių klausimų... Kaip visuomet kelionės pradžioje, kai vienas, šiuo atveju du, susėda rašyti apie Malevičiaus paveikslus, pradžia yra ta vieta, kur aiškumas atrodo pasiekiamas ranka. Tačiau nėra aišku, kur ta pradžia nuves, kaip bus toliau, arba net tai, ar to pradinio aiškumo iš tikrųjų būta. Aiškumo tenbūvis... kažkas panašaus į šį sapną, kuriame regimi laukai, didžiuliai laukai, ir dangus, daugiau dangaus, nei gali įsivaizduoti. Nesamos vietos ir matomos idėjos, sklendžiančios virš laukų, liekančios po dangumi, pasiekiamos tiriančiam, šuoliuojančiam ir gaudančiam žvilgsniui bei protui, norinčiam pažinti tik tai, ką pažinti leis paveikslai.

Jei būtų kokia glausta ir kartu pakankamai mįslinga istorija apie Kazimiro Malevičiaus tapybos darbų kompleksiskumą, kuri perteiktų juose slypinčius apmąstymų lobius, tuomet – jei tikite tokiomis istorijomis – tuomet iš tiesų ji ir būtų papasakota. Bet šiuo metu autoriai tokios istorijos nežino. Todėl tenka rinktis ilgesnį kelią – sudėtingą, painų ir kartais vedantį į dar nepažintą teritoriją.“

Ištrauka iš Rainerio Crone'o ir Davido Mooso knygos „Kazimir Malevich: The Climax of Disclosure“ („Kazimiras Malevičius: atskleisties kulminacija“), 1991

TAVO BALSUI TAVĖS NEREIKIA

Užsiėmimai prasideda rugsėjo 5 ir 6 d.,
šeštadienį ir sekmadienį, 16 val. ŠMC
Tolesnis užsiėmimų grafikas bus paskelbtas ilgai netrukus
Užsiėmimai vyks anglų kalba

Kvėpavimo ir vokalo pratimai su Perrine Baillieux

Šis seminaras skirtas tiems ir toms (vyresniems nei 15), kurie nori iširti ir eksperimentuoti su dainavimo reiškiniu ir balsinės raiškos fenomenu apskritai. Ypač tinka dainininkams, aktoriams, mokytojams ar visiems tiems, kuriems tenka dažnai ir ilgai naudotis savo balsu.

Seminaro pedagoginis pagrindas – prancūzų dainininkės Marie-Jeanne Rodière metodas, išplėtotas jos knygoje „Construire sa voix“ („Balso konstravimas“, 2009 m., red. De Relie). Rodière buvo profesionali atlikėja, kuri po balso stygų operacijos nusprendė atkurti savo balsą nauju radikaliu būdu, gerokai nutolusiu nuo tradicinių dainavimo technikų – atidesniu kūnui, įkvėptu Tao, kovos menų ir *qigong*, vienos iš senųjų Kinijos medicinos sistemų.

Seminaru nesiekama apibrėžti, koks turėtų būti „gražus“ balsas arba ką reiškia „gerai dainuoti“, veikiau jis padės suprasti, kaip balsas veikia ir kaip jis iš tikrųjų skamba, kai apie jį negalvoji. Mes ieškosime galimybių išmokyti mūsų kūnus ir protus visiškai atsipalaiduoti, veikti be pastangų ir koncentruotis taip, kad balsas taptų tiesiogine *natūralaus* kvėpavimo emanacija ir rezonuotų iš kūno vidaus. Taip atveriamą galimybę eksperimentuoti su iki tol nepatirtomis fizinėmis ir emocinėmis būsenomis, tampa įmanomas visapusiškas ir visiškai naujas santykis su savo balsu.

Perrine Baillieux – prancūzų menininkė, kurios praktika apima įvairias kūrybos sferas – muziką, dainų kūrimą, performansą, be to, ji skaito paskaitas, dėsto ir rašo. 2007 m. pradėtas jos „sudėtingos pop muzikos projektas“ „Perrine en morceaux“ pristatomas įvairiose šalyse, iki šiol jau yra pasirodė du albumai. Šiuo metu muzikinė jos kūryba krypta link to, ką ji vadina „teoriniu menu“ – tai meno praktika, kurią sudaro teorijų kūrimas. Prieš pradėdama dainavimo pamokų ciklą Šiuolaikinio meno centre, XII Baltijos trienalės atidarymo metu ji pristatys 2014 m. sukurtą paskaitą-koncertą „Nepaisant visko“.

Perrine Baillieux gyvena ir kuria Performanso meno forume (PAF, St-Erme, Prancūzija).
perrinebailleux.tumblr.com
www.perrinenmorceaux.com

PASAULIS, KURIAME RANDAMĖS

Rugsėjo 5–10 dienomis ŠMC kino salėje
Pokalbiai nebus verčiami į lietuvių kalbą

„Pasaulis, kuriame randamės“ – tai renginių ciklas, kuruojamas ir vedamas Margaridos Mendes ir Jennifer Teets. Tai pokalbių telefonu serija, kurios metu mokslininkai, menininkai ir rašytojai, pakėlę telefono ragelį kiekvienas savo šalyje – ten, kur gyvena ar dirba tuo metu – dalijasi savo įžvalgomis tam tikrais kiekvienoje sesijoje keliamais klausimais. Kviečiame klausytis šių pokalbių gyvai ŠMC kino salėje, iš kurios bus skambinama pašnekovams.

Serijoje nagrinėjamos mūsų dienų problemos, kylančios iš materialybės ir „kitėjimo“ istorijos, taip pat – politiškai svarbūs, mūsų pasaulį formuojantys mokslo klausimai.

[kvėptas 1969 m. menininko Jameso Lee Byarsso sumatyto ir įgyvendinto „Pasaulio klausimų centro“ (ir daugelio jį sekusių panašių projektų tradicijos), šis projektas pabrėžia ne tai, kiek tikslūs ar teisingi gali būti atsakymai, o poreikį kelti klausimus. „Ar galėtumėte pasiūlyti klausimą, kuris, jūsų manymu, yra svarbus jūsų pačių žinojimo evoliucijai?“ – telefonu klausia Byarsas. Margaridos Mendes ir Jennifer Teets pokalbių serija siekia atskleisti jų pašnekovų paskatas ar klausimus tam, kad kiltų dar daugiau klausimų, o iš jų – ir dar daugiau klausimų. Projektu siekiama atverti įvairias žinojimo ir spekuliacijos sritis, visų pirma – aiškinantis savo santykį su dabartine gamtos būkle, ypatingai užaštrėjusį neordinarios klimato kaitos eroje.

Visi vieši šios „kuruotų balsų“ serijos renginiai vyksta ŠMC kino salėje, kurioje pokalbių telefonu gali klausytis susirinkusi publika. Šių pokalbių įrašai kaupiami „balso archyve“, kuris taps prieinamu internete bei XII Baltijos trienalės parodoje.

„Prototipinį“ šios serijos renginį Šiuolaikinio meno centras organizavo 2014 m. idėjiškai artimo ciklo „Elemento farmakokinetika“ metu (įžanginės XII Baltijos trienalės parodos „Prototipai“ kontekste). Renginyje koncentruotasi ties klimato kaita ir jos pasekmėmis. Šios sesijos įrašai yra įtraukti į balso archyvą XII Baltijos trienalės parodoje ir prieinami internetu.

PASAULIS, KURIAME RANDAMĖS
ŠMC KINO SALĖ

Rugsėjo 5 d.,
šeštadienį,
18:30–20 val.

Farmakonas

Kūnas ir žemė kaip vaistas ir kaip nuodas. Kaip išvengti šios mūsų laikams būdingos perskyros dabar, mūsų santykiui su gamta atsidūrus krizėje?

Pašnekovai: Barbara Orland, Carolina Caycedo, Pedro Neves Marques

Barbara Orland – mokslo, technologijų ir medicinos istorikė, vyresnioji Bazelio universiteto Farmacijos istorijos muziejaus Šveicarijoje tyrinėtoja. Jos dabartinių tyrinėjimų sritis – gyvybės mokslų bei biomedicinos istorija. Ji tiria mokslines sąvokas, naudojamas aptariant apvaisinimą ir nėštumą, mitybą ir metabolizmą, bei biomedžiagas, tokius kaip kraujas ir pienas.

Carolina Caycedo – menininkė, savo kūryboje tirianti ir taikanti mainus, kaimo ir miesto viešųjų erdvių panaudojimą ir apropiaciją, bendradarbiavimą grįstą kolektyvinį kritinį diskursą. Savo kūryboje ji siekia permąstyti įvairias ekonomines, kultūrinės ir socialines vertybes. Drauge su kitais „Ríos Vivos Colombia“ judėjimo nariais ji taip pat tyrinėja hidroelektrinių užtvankų poveikį gamtos ir socialinei geografijai.

Pedro Neves Marques – menininkas ir rašytojas, neseniai pasirodžiusios antologijos apie Antropofagijos judėjimą, antropologiją ir senųjų Brazilijos teritorijoje gyvenusių tautų kosmologijas redaktorius („The Forest and The School / Where to Sit at the Dinner Table“, Archive Books; Akademie der Kunst der Welt, 2015). Jo novelių rinktinę „Integravimosi procesas“ („The Intergration Process“) 2012 m. išleido „Altas Projectos“ leidykla.

Rugsėjo 6 d.,
sekmadienį,
18:30–20 val.

Molekulinis kolonializmas mikroorganizmų viešpatavimo sąlygomis

Šioje sesijoje bus aiškinamasi, kaip organinių tinklų tyrimas padeda iš naujo apibrėžti biologines skirtis ir naujai suvokti mūsų planetinio masto supratimą. Bangos, purvas ir filtruojantys organizmai, tokie kaip grybai – tai vis pavyzdžiai organinių subjektų, kurie registruoja pokyčius mūsų aplinkoje. Žvelgdamos į mikroorganizmų (kaip labai svarbių agentų, veikiančių gyvenimo sistemų mutacijos ir evoliucijos labui) elgseną, mes siekiame mąstyti molekulinį kartografijų terpėje ir aiškintis jų galimą poveikį biologinėms ir socialinėms struktūroms. Kur yra mūsų mokslinių įrankių, atstovavimo režimų, instrumentalizavimo galimybių ribos, ir kaip visa tai veikia mūsų supratimą apie gyvybę ar gyvenimą?

Pašnekovai: Stefan Helmreich, Fran Gallardo, Jenna Sutela

Stefan Helmreich – Masačusetso technologijos instituto Eltingo E. Morisono vardo profesorius. Jo tyrimų sritis – biologų, kurie „gyvybę“ laikė viena iš galimų analizės kategorijų, gyvenimai ir darbai.

Fran Gallardo – kultūros mąstytojas, lakios vaizduotės technologas, kurio darbai tyrinėja santykį tarp ekologijos, technologijos ir visuomenės. Šiuo metu jis vadovauja projektui „Nešvari kalba: ragaujant purvą, organizmų (įskaitant ir žmones) tinklai ir post-gamtos politika Temzės žiotyse“.

Jenna Sutela – menininkė ir rašytoja, kuri naujausi projektai tyrinėja santykius ir pertrūkius tarp kūno laiko, technologijos laiko ir giliojo laiko bei tam artimus fenomenus, pvz. biologijos įkvėptą duomenų apdorojimą.

Rugsėjo 9 d.,
trečiadienį,
13:00–14 val.

Sielvartas ir klimato kaita

Kokie metodai gali padėti suprasti klimato kaitos neigėjų motyvus? Ir – „kita“ sielvarto pusė: kaip psichologiškai prisitaikyti prie stichinių nelaimių padarinių? Šioje sesijoje aptarsime psichologines reakcijas pasaulinio atšilimo eroje – tiek klimato neigėjų pusėje, tiek nukentėjusiųjų, kurie tiesiogiai patyrė gamtinę katastrofą ir kentė jos padarinius. Ko dar galima gėdėti, jei ne žmogaus? Ar nežmogiškos būtybės – tai lygiai taip, kaip mes, pažeidžiamos būtybės, gebančios, lygiai kaip ir mes, gėdėti? Kokių kolektyvinių politinių veiksmų imamasi šių būtybių labui?

Pašnekovai: Clive Hamilton, Ashlee Cunsolo Willox, Lori Gruen

Clive Hamilton yra Kanberos Charleso Sturto universiteto viešosios etikos profesorius, knygos „Requiem for a Species: Why We Resist the Truth About Climate Change?“ („Requiem biologinėms rūšims: kodėl priešinamės tiesai apie klimato kaitą“) autorius.

Ashlee Cunsolo Willox – Sveikų bendruomenių veiksmų tyrimų profesorė (CRC) bei Keip Bretono universiteto Slaugos ir vietinės kultūros studijų docentė, tyrinėjanti klimato kaitą, psichinę sveikatą, vietinės kultūros sveikatą ir kultūros atgimimą bei gamtos gedėjimą.

Lori Gruen – Wesleyano universiteto Konektikute Williamo Griffino vardo profesorė bei Gamtos studijų profesorė. Ji yra viena iš leidinio „Ecofeminism: Feminist Intersections with other Animals and the Earth“ („Ekofeminizmas: feministinės sankirtos su kitais gyvūnais ir Žeme“) redaktorių.

Rugsėjo 10 d.,
ketvirtadienį,
18:30–20 val.

Rezervo būviai – neregimųjų režimų teisėtumas

Šios sesijos tema – teisiniai mechanizmai, susiję su vietovių ir išteklių fetišizavimu. Koks jų poveikis debatams dėl nuosavybės, gyvybės bei gyvenimų? Sesijos metu klausama, kaip klimatologija ir Žemės mokslai veikia tarptautinius santykius ir politikos skaidrumą. Biologinio dominavimo debatų fone bandysime įsivaizduoti naujus veiklos modelius.

Pašnekovai: Cormac Cullinan, Joana Rafael, Paulo Tavares

Cormac Cullinan – Pietų Afrikos Respublikos gamtos saugos teisininkas, knygos „Wild Law“ („Laukinis įstatymas“) autorius ir aktyvus Pasaulinio susivienijimo dėl gamtos teisių organizacijos narys.

Joana Rafael – architektė ir teoretikė, daktaro laipsnį įgijusi Goldsmite, Londono universitete. Jos darbai aprėpia architektūrinių praktikų ir teorijų disciplinines ribas, mokslo ir technologijų studijas, ekologinį mąstymą ir politinę filosofiją. Dabartiniai jos tyrinėjimų objektai yra Žemės ir architektūros krizės.

Paulo Tavares yra Londone gyvenantis architektas ir urbanistas. Naujausieji jo projektai skirti prievartos prieš gamtą temai ir tam, kaip ši tema susijusi su ginkluotais konfliktais Gvatemaloje bei Amazonės kolonizavimu karinės diktatūros Brazilijoje metu.

UMSTUELPUING

Rugsėjo 5 d., šeštadienį, 20 val. ŠMC kino salėje
Pristatymas vyks anglų kalba

Videoperformanso metu menininkai Bea McMahon ir Claude Heiland-Allen demonstruoja programuotojo Terry'io Daviso *opus magnum* – operacinę sistemą „Temple“ („Šventykla“). Pastaruosius dvylika metų atsiskyrėliškai kūręs šią sistemą Davis teigia galįs „kalbėtis su Dievu“ ir teigia išgirdęs „Jo paliepimą parašyti programinį kodą“. Rezultatas stebina ir džiugina žodžių žaismu ir

nuorodomis į Bibliją. Programa, parašyta „HolyC“ programavimo kalba, paleidžiama specialia seka, vadinama „Adam“ („Adomas“). Tarp „Temple OS“ programų – skrydžių simuliacijos, šaudynės, lenktynių trasos, išgyvenimo nuotykiai ir programa „Po Egipto“, kuri leidžia „susisiekti su Dievu“ per orakulą.

„Umstuelpung“ yra vienas iš Varšuvoje įsikūrusio kolektyvo „Brud“ kūrinio „Kriptovaliutų pasakos“ performansų (žr. 44 p.). „Kriptovaliutų pasaka“ imituoja pasakos struktūrą, kurią savo veikale „Pasakos morfologija“ 1928 m. aprašė Vladimiras Proppas: septynetas veikėjų (Blogietis, Padėjėjas, Princesė arba Prizas, Aukotojas, Herojus ir Herojus apsimetėlis) atlieka trisdešimt vieną iš anksto numatytą funkciją – nuo niekšybės, apgaulės ir geismo iki magijos, romantinio pasimatymo ir kančių. Paskiri šios dinamiškos visumos elementai skleidžiasi prieš parodą, jos metu ir jai pasibaigus.

Kažkur, kažkuriuo metu Juan-Pablo Villegas Delgado ir Ada Polarengia „Chimposium“ („Šimpoziumą“), „girtą vakarėlį nuogoms beždžionėms“, apimančį tris kontinentus ir keturis tūkstantmečius.

Kristina Skaldina veikia kaip mediumas trims naujoms jos pozoms. Evil Krow įkūnija „Must Kalendar“, klajojantį dainių, Pamišusį vienuolį, Pietų Azijos folklore dažną figūrą.

O Bridget Currie, Andrea Palasti ir Edyta Jarzab barsto „tamsųjį internetą“ skausmo, šventės ir atminties sakmėmis.

BANGOS IR DAUGIAU NIEKO

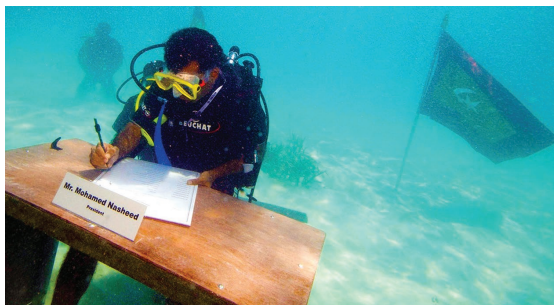
Rugsėjo 25 d., penktadienį

2009 m. spalio 17 d. pirmą kartą pasaulyje inicijavęs povandeninį prezidento kabineto posėdį, Malyvų prezidentas Mohamedas Nashadas, taip siekęs atkreipti dėmesį į visuotinės klimato kaitos poveikį ir numatomą jo salyno tautos išnykimą dėl kylančio jūros lygio, sukėlė bangas žiniasklaidoje. Su nardymo įranga, bendraudami rankų ženklais, naudodami povandeninius rašiklius ir planšetes, prezidentas ir jo ministrai savo pareigas vykdė jūros dugne, rodydami pavyzdį ateičiai, praktikuodami povandeninę politiką, kurdami povandeninės sąveikos precedentą, taip sykiu ir pripažindami krizę, ir mėgindami projektuoti galimybes išgyventi vis šlapėsniame pasaulyje.

„Bangos ir daugiau nieko“ yra tęstinis „Post Brothers“ tyrimų projektas, kuriuo siekiama kalbėti apie jūros lygio kilimą, kreipiant dėmesį ne vien į dabartinius įvykius ir drėgnus srautus istorijos, kultūros, filosofijos ir mokslo srityse, bet ir bandant pasinerti ir apžvelgti tam tikrus „povandeninius“ politinius procesus, permąstinti jūrą – nuo pagrindinių pasipriešinimo ir atsparumo strategijų iki labiau aptakių ir vandeningų metodų. Raktas į šią diskusiją yra ekonominės turto „likvidumo“ ir įsiskolinimo „po vandeniu“ sąvokos, taip pat fizinių ir virtualių prekių ir informacijos srautai per jūrą, po vandeniu ir tarp žemynų.

Prisotintas skystų ir vandens apsemtų nuorodų, laviruodamas tarp utopinių ir distopinių paskendusį pasauliui ir gyvenimo gilioje mėlynoje bedugnėje vizijų, šis projektas – tai prezentacijų banga, keliausianti drauge su naujais Baltijos trienalės projektais (žr. 79 p.), kaip minties intakas, įtekantis į didesnę vandeningos informacijos srautą, bendrą Baltijos jūrą. Trienalei tęsiantis, projektas ners vis giliau ir giliau, darysis vis sudėtingesnis ir tamsesnis, su kiekviena tema didėjant atmosferos slėgiui.

Povandeninis Malyvų kabineto susitikimas. Kadre: Mohamed Nasheed. Creative commons: Mohamed Seeneen, 2009

„Post Brothers“ – kritinė iniciatyva, kuriai priklauso Matthew Post, nepriklausomas kuratorius ir rašytojas, dirbantis Balstogėje, Lenkijoje.

FOOLISHLY SHARP

Rugsėjo 26 d., šeštadienį

Foolishly sharp. Karybos ateitis: Adamo Kleinmano paskaita

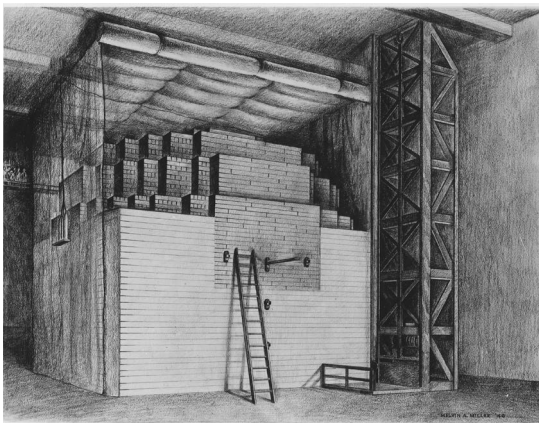
Komiką George'ą Carliną visą laiką stebino išsireiškimas „didžioji krevetė“ („jumbo shrimp“ pažodžiui angliškai reiškia „didžioji neužau-

ga“); jis mėgdavo sakyti: „Visai kaip karinis intelektas („military intelligence“, t.y. karinė žvalgyba), šitie žodžiai paprasčiausiai nederą“. Be abejonės, jį erzintų „stabilumo–nestabilumo paradoksas“, kaip vadinama tarptautinių santykių teorija, aiškinanti, kodėl plataus masto karai

nebėra madingi, nors mažesnių, lokalių konfliktų tik daugėja. Paprastai kalbant, branduolinės galios nekovoja prieš branduolines galias. Vis dėlto jos engia tas valstybes, kurios nesidalina ištekliais, sukeldamos karą per trečiąsias šalis arba įsikišdamos tiesiogiai.

Pristatydamas dalį savo tyrimo, atlikto ruošiantis parodoms „Menas planetinių skaičiavimų amžiuje“ ir „Menas asimetrinės karybos amžiuje“ Witte de With meno centre Roterdame, Adam Kleinman aptars, kaip menininkai ir karo teoretikai aiškinasi ryšius tarp dabartinės geopolitikos, ekonomikos, technologijos ir karo lauko. Be to, bus kalbama ne tik apie šiuos kontekstus, bet ir apie vadinamąjį „vėsųjį karą“ (angl. – „cool war“) tarp JAV ir Kinijos, apžvelgiant tiek spartėjančias naujų kibernetinių ir kosmoso esančių ginklų lenktynes, tiek milžinišką pokytį karinio jūrų laivyno logistikoje, kai tuo tarpu abi šios šalys – kaip ir kitos – šiuo metu tyrinėja bazių jūroje ir strateginių dirbtinių salų statymo koncepcijas. Taip pat bus apžvelgtas Baltijos „teatras“ kaip geopolitinė seisminė zona, kuri šiuo metu yra įtraukiama į naująją „vėsiojo karo“ dinamiką.

„Chicago Pile-1“. Melvin A. Miller, 1946

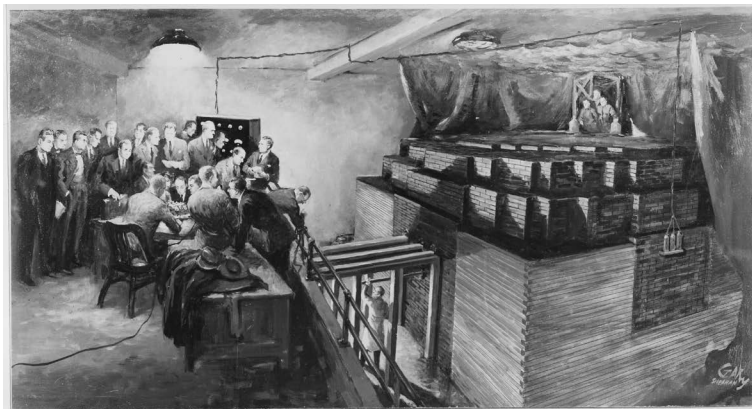

TRYLIKOS COLIŲ EKRANAS

Spalio 6 d., antradienį

Šiuolaikinės propagandos dirbtuvės su Adamu Kleinmanu

Didžiausias ir pragaištingiausias šio jauno amžiaus konfliktas prasidėjo nuo melų, išsakytų Jungtinėse Tautose. Net ir prabėgus keletui metų niekas nebuvo apkaltintas nelegalia Irako invazija... Nauja grėsmė – ISIS – paplito Artimuosiuose Rytuose ir socialiniuose tinkluose. 2014 m. Vladislavas Surkovas, prisidengęs slapyvardžiu Natan Dubovitsky, parašė apsakymą „Be dangaus“, kurio veiksmas plėtojasi po fiktyvaus 5-ojo Pasaulinio karo, ir pasiūlė idėją, kad mases kontroliuoti galima propaguojant besitęsiančius „nelinijinius“ karus, kuriuose daugybė skirtingų grupuočių kariautų vienos su kitomis, bet nebūtų aiškaus susigrupavimo, kas prieš ką. Surkovas, rusų politikas ir pagrindinis Putino režimo ideologas, nustojo buvęs favoritu, kai po invazijos į Ukrainą jam buvo pritaikytos sankcijos, draudžiančios keliauti... Veikiausiai jį pakeitė pagrindinis Kremliaus maisto ir gėrimų tiekėjas, taip pat valdantis ir trolių ūkį, iš kurio tinklu plinta dezinformacija. Šių ir panašių istorijų fone Adamo Kleinmano dirbtuvės pristatys kelis dabartinius karo kurstymo atvejus – bus ne tik analizuojama, kaip rezgama ir platinama retorika, bet, darbo grupei sukūrus fiktyvų žiniasklaidos planą, bus pasiūlyti ir nauji kontra-naratyvai.

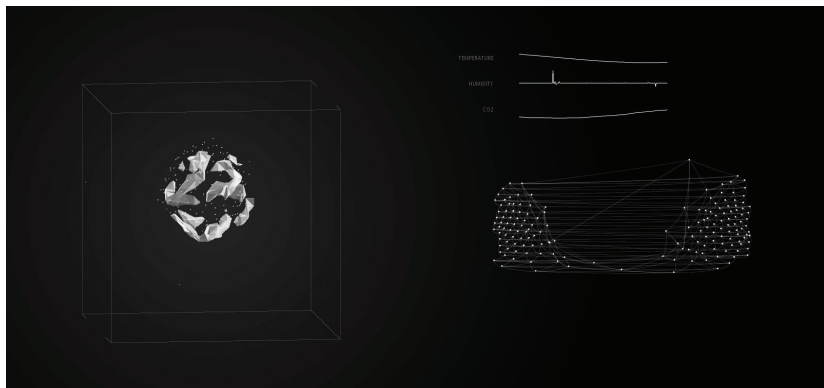

Mokslininkai stebi grandininę reakciją pirmajame pasaulio dirbtiniame atominiame reaktoriuje „Chicago Pile-1“ 1942 m. gruodžio 2 d. Gary Sheenan, 1957

ZOOETIKA: SUSITIKIMAS SU MENININKAIS

Spalio 2 d., penktadienį

Mikomorfo vizualizacija:
Sayjel Patel

Tai galimybė tiesiogiai išgirsti vieno sudėtingiausių Trienalės projektų – „Psichotropinio namo. Ballardo technologijų zooetikos paviljono“ (žr. 11 p.) autorių mintis tiesiai iš jų pačių lūpų. Susitikimo metu Nomeda ir Gediminas Urbonai drauge su Tracey Warr pasakos apie Zooetikos sampratą.

Jų pasakojimas atsispirs nuo Gregory'io Batesono teiginio, jog „didžiausių pasaulio problemų priežastis yra skirtumas tarp to, kaip veikia gamta, ir to, kaip mąsto žmonės“. Jų diskusijoje bus paliestos ir vizionieriaus mikologo Paulo Stametso idėjos bei primintas Wernerio Herzogo filmas „Baltasis deimantas“ (2004), kuriame užfiksuoti Grahamo Dorringtono išrasti ir bandomi orlaivių prototipai, skirti atogrąžų miškų tyrimui. Kaip galime žengti sekančius žingsnius Atropoceno eroje radikalai pakeitę savo požiūrį į kitas gyvybes ir pačios biologijos technologijas? Kaip gamintojų, darytojų, išradėjų kultūra gali pasitarnauti kuriant radikalų poslinkį, kuris peržengtų biomimikrijos ribas?

Zooetikos tyrimai siekia analizuoti žmogaus ir aplinkos santykių krizę ir todėl gilinasi į Antropoceno, Gamtos ir Tarprūšinių reiškinių sampratas bei ieško naujų šiuos konceptus siejančių ryšių. Į šių tyrimų lauką įeina ir bandymas rasti bendrą kalbą tarp meno ir mokslo disciplinų. Taip pat – ir bandymas sumažinti atskirtį tarp žmonių ir kitų gyvybės formų žinių, tam pasitelkiant fikciją (lietatūrinę ir vizualią) kaip metodą, leidžiantį ieškoti santykio su tuo, kas nežinoma, ko neįmanoma pažinti ir kas atrodo neišsprendžiama.

TYRIMAI

Spalio 16 d., penktadienį

„Tyrimai“ – tai nauja Chris Kraus ir Hedi El Khoti sukurta leidinių lentyna (knygų rinkinys) ŠMC skaityklai. Specialiai atrinktų 35–40 knygų kolekciją sudaro įvairių žanrų, laikotarpių ir kultūrų knygos, kurias sieja bendra intencija: atskleisti ir suprasti dalykus, kurie anksčiau buvo užmiršti, ignoruojami arba paslėpti. „Tyrimai“ akcentuoja literatūrą kaip priemonę sekti subjekto kelią įpročio, amnezijos ir dezinformacijos labirintu. Sekant amerikiečių poeto Edo Sanderso „tiriamosios poezijos“ apibrėžimu, šios knygos pristatomos kaip kelionės į nežinomas sferas. Šios knygos – tai aktyvi literatūra, kuri gali vienu metu aprašyti ir subjektyvias būsenas, ir sudėtingas išorines sistemas. „Tyrimų“ pristatymo proga bus rodoma filmų programa, susijusi su Gilles’io Deleuze’o ir Claire Parnet pokalbiu, publikuotu pavadinimu „M comme Maladie“ („L kaip žodyje Liga“).

Abipusiu susitarimu šių pokalbių transkripcijos turėjo niekada nebūti publikuojamos, o jų vaizdo įrašai viešai nerodomi filosofui esant gyvam. Jų dialoguose tvyro svaigus laikinumo jausmas, kuris ypač ryškus „M comme Maladie“ dalyje. (...)Pastarajame pokalbyje, Deleuze’as užsimena Parnet, kad „nusilpusios sveikatos būseną“ gali būti naudinga tiems, kurie užsiima mąstymo veikla...kad trapi ligos būklė gali būti išnaudojama centruotis ne į savąjį kūną, o į tai, kas slypi jo išorėje. Trapumas – palankus literatūrinei veiklai ir filosofijai.“

Chris Kraus

Chris Kraus ir Hedi El Khoti kartu su Sylvère’u Lotringeru yra nepriklausomos leidyklos „Semiotexte“ redaktoriai. Kraus yra rašytoja, šešių grožinės ir dokumentinės literatūros knygų autorė, šiuo metu ruošianti kritinę amerikiečių rašytojos Kathy Acker biografią. El Khoti yra žurnalo „Animal Shelter“ redaktorius. Jo pastarųjų metų tekstai publikuoti „Full Stop“, „This Long Century“ ir „Dirty Looks.“

- Chinua Achebe,
„Things Fall Apart“
- Jane Addams,
„Twenty Years At Hull House“
- Honoré de Balzac,
„Père Goriot“
- John Berger,
„Pig Earth“
- Georges Bernanos,
„Monsieur Ouine“
- Roberto Bolaño,
„Last Evenings on Earth“
- Charles Bowden,
„Murder City: Ciudad Juarez and
the Global Economy's New Killing
Fields“
- Jane Bowles,
„Two Serious Ladies“
- Horacio Castellanos Moya,
„Senselessness“
- Gilles Châtelet,
„To Live and Think Like Pigs“
- Mohamed Choukri,
„For Bread Alone“
- Dennis Cooper,
„The Sluts“
- Tony Duvert,
„Diary of an Innocent“
- Elena Ferrante,
„My Brilliant Friend“
- Shulamith Firestone,
„Airless Space“
- Janet Frame,
„Towards Another Summer“
- Pierre Guyotat,
„Coma“
- Chester Himes,
„The End of a Primitive“
- Chris Kraus,
„Torpor“
- Gary Indiana,
„Three Month Fever“
- Heather Lewis,
„Notice“
- Sylvère Lotringer,
„Mad Like Artaud“
- Mary McCarthy,
„Birds of America“
- Henri Michaux,
„Miserable Miracle“
- Barbara Myerhoff,
„Peyote Hunt: Sacred Journey of
the Huichol Indians“
- Eileen Myles,
„Cool for You“
- Herta Müller,
„The Appointment“
- Lady Nijō,
„The Confessions of Lady Nijo“
- Alice Notley,
„Alma, or the Dead Women“
- Veronica Gonzalez Peña,
„The Sad Passions“
- James Purdy,
„Eustace Chisholm and the Works“
- Ariana Reines,
„Mercury“
- Sergio González Rodríguez,
„Femicide Machine“
- Lynne Tillman,
„Absence Makes the Heart“
- Jim Thompson,
„The Criminal“
- Peter Weiss,
„Aesthetics of Resistance“

MEMUARAI, RASTI VONIOJE, ARBA KĄ MAN REISKIA ENTROPIJA

„Memuarai, rasti vonioje...” – tai keli tūkstančiai knygų, kurios buvo rastos buvusio informatikos srities mokslininko vonios kambaryje Berlyje, Kalifornijoje. Tai milžiniška mokslinės fantastikos kolekcija, kuria šiuo metu rūpinasi neribotam laikui ją skolinantis „Post Brothers“. Pasirodysianti Vilniuje drauge su „Tyrimų“ knygomis, ji yra naujausioji kontribucija ŠMC virtuvės projektui (žr. 27 p.). Skaityti, vartyti ir skolintis knygas galima sutarus laiką su kuo nors iš ŠMC kuratorių, kurių vieną tikriausiai bet kuriuo metu rasite ŠMC skaitykloje.

VAIKAMS

IR

PAALUG

LIAMS

Kaip eiti į mišką.

Ar kada galvojai apie mišką? Ar galėtum pasakyti, kas yra miškas? Žinoma, yra medžiai, augalai, kerpės, grybai. Bet tai dar ne viskas. Yra šaknys, kurios driekiasi giliai po žeme. Grybai kartais irgi yra tik nedidelė didžiulio micelio dalelė, kyšanti virš žemės. Upokšnių ir grunto vanduo – taip pat miško dalis. O vanduo danguje? Tas, kuris lyja miške ir tas, kuris garuoja nuo medžių ir kitų augalų lapų. Mokslininkai sako, kad atogrąžų miškai gali patys sukelti liūtų, kuris juos pagir-do, lyg jie būtų didžiulės vandens pompos. Atogrąžų miškai šaknis leidžia ne tik į žemę, bet ir ore.

Pažvelkime į mišką dar kartą. Ir žvėrys, ir vabzdžiai, ir mažytėlaičiai mikrobai, žinoma, yra jo dalys. Ir visi tie žvėrys, vabzdžiai, augalai, grybai ir ką bevardintume yra vienas kitam reikalingi. Gal tam, kad suvalgytų ar kad užstotų, o gal – kas žino – ir tam, kad būtų smagiai.

Kalba – supranta ženklus ir juos rodo – ne tik žmonės, ir net ne tik gyvūnai. Mokslininkai vis daugiau sužino apie tai, kaip vienas su kitu bendrauja augalai – pavyzdžiui, skleidami kvapus ar net pasinaudami grybų kuriu tinklu, kuris padeda siųsti ženklus tarsi „augalų internetas“. Jie kalbasi apie pavojus, tariasi,

kaip apsiginti nuo priešu, bet pasidalija ir žiniomis apie derlingas vietas, patogias augti. Ar matai, kaip kalbasi miškas? Tereikia įsiklausyti į garsų, kvapų, jutimų ir skonių kalbas.

EKSKURSIJOS MOKSLEIVIAMS

Ekskursijos vyks darbo dienomis,
išskyrus pirmadienius, nuo 12 iki 17 val.
Kviečiame registruotis el. paštu
audrius.poc@cac.lt arba telefonu, 868265010

Mums reikia išmokti stebėti, kadangi meno kūriniai lengva praleisti pro akis – tarsi chameleonai jie kinta priklausomai nuo žiūros taško. Jie meta šešėlį, atsiranda parodžius pirštu ar netyčia užmynus besukbant miesto gatvėmis ir pranyksta, kai kartais apie juos pamirštame, tiesiog suvalgome ar iškvepiame... Net ištirpę burnoje jie palieka pėdsaką, po kuriuo slepiasi mažičiai įpročiai, pokštai, kalbos klaidos, mitai, daiktai, kuriuos panaudoti mokame tik patys. Nepastebimai šie meno kūriniai įleidžia šaknis mūsų mintyse, augina stiebus kasdienybėje ir skleidžia lapus pasaulėvaizdyje – mums reikia išmokti stebėti, kadangi jų toks tankumynas, jog galiausiai atsiduriame gūdžioje girioje.

XII Baltijos trienalėje kartu leisimės į žygį po mišką viso to, kuo gali tapti meno kūrinys. Kelionę pradėsime pasirinkdami taką, tuomet seks pasirengimo darbai ir apšilimas. Kelionės metu keisis ne tik perspektyvos, iš kurių stebėsime kūrinius, bet ir patys pavirsime vis kitais – gyvūnais, buities prietaisais, didžiulėmis burnomis ir vaizdo kameromis. Kad nepasiklystume, kiekvieną takoskyrą piešime šio miško žemėlapyje, kuris tarnaus ir kaip guolis miegui, o grįžus iš kelionės namo – kaip tapetas sienai, paveikslas ar langas.

MOKSLEIVIAMS

EKSKURSIJOS MOKSLEIVIAMS

VIENUOLIKA, BEVEIK DVYLIKA

Rugsėjo 23 d.,
16–17:30 val.
Gauti daugiau
informacijos ir re-
gistruotis kviečiame
el.paštu adresu
audrius.poc@cac.lt
arba telefonu,
868265010

Menininkė Jay Tan
kviečia 11–16 metų
vaikus dalyvauti ju-
desio „dirbtuvėse“,
kurių metu

*Eisime žiūrėti skrudzdžių. Žiūrėsime ir šokius gatvėse. Žiūrėsime
butoh ir flamenko.*

*Žiūrėsime į manekenus, kuriuos naudoja automobilių
bandymuose, narus ir kitus jūrų gyvius. Žiūrėsime į Michealą
Jacksoną ar galbūt verčiau į dabartinį Michaelo Jacksono ekviva-
lentą, kas jis bebūtų.*

*Padarysime kelis butoh pratimus. Sukurtime keletą pratimų
patys. Aiškinsimės, kaip susiję emocijos, spaudimas, atleidimas ir
išraiška.*

*Didelę dalį laiko leisime tyloje. Šoksime ir su muzika, ir be jos.
Apie kokią savo kūno dalį pastaruoju metu beveik negalvojai?
Apie kokiais dalis negalvoji niekada? Kaulą ausy, plaukų galiukus?
Persikelk į kairės rankos krumplius. Štai iš čia dabar vadovaujama
tavo kūni.*

*Stumsime vienas kitą ir tiesiogine, ir perkeltine prasme.
Dalinsimės šokio judesiais ir mintimis apie judesį ir kūno kalbą.
Šoksime vieni kitiems. Drauge sukursime šokį.*

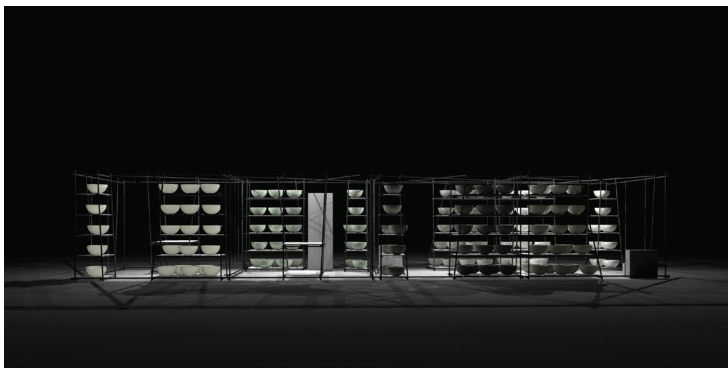
MIKOMORFO LABORATORIJA

Užsiėmimai vyks trečiadieniais nuo 16 val.

Išsamesnė informacija ir registracija el. paštu

audrius.poc@cac.lt bei telefonu 868265010

„Psichotropinis namas: Ballardo technologijų zoetikos paviljonas“
Nomeda ir Gediminas Urbonai
(drauge su Kauno technologijos universitetu ir „Baltic Champs“)
Vizualizacija: Paulius Vaitiekūnas

Gyvename žmogiškame pasaulyje – kiek tik driekiasi horizontas mus supa žmonių daiktai, įrankiai, kalba. Pastarieji sudaro nuolat besiplečiančią technosferą, kuri yra daug kūniškesnė, nei esame linkę manyti. Ji tęsiasi nuo akies mirksnio (nes kūnas taip pat yra technika) iki kosmoso tamsybėje paklydusio palydovo. Ji tokia plati, jog galiausiai apglėbia ir miestus, ir girias. Skirtumai tarp gyvybės rūšių nėra neįveikiamas barjeras, o veikiau galimybė vienai rūšiai papildyti kitą. Šiuo atveju kaip pavyzdį pasirinkome „mikomorfą“. Mikomorfą galima laikyti medžiaga, vis dar ieškančia savo komponentų. Iš pirmo žvilgsnio panaši į plastiką ar putplastį, ji gaunama grybiai kolonizuojant kitas organines medžiagas, tokias kaip medis ar šiaudai. Tačiau koks galėtų būti trečiasis elementas, kuris nulemtų naujosios medžiagos galimybes? Pamėginkime išspręsti šią lygtį.

XII Baltijos trienalėje veiks menininkų Gedimino ir Nomodos Urbonų kartu su Kauno technologijų universitetu organizuojamo projekto „Psichotropinis namas: Ballardo technologijų zoetikos paviljonas“ dalis – medžiagų auginimo laboratorija. Kviečiame moksleivius eksperimentuoti drauge su mokslininkais, menininkais ir architektais. Laboratorija kuriama konsultuojantis su „Baltic Champs“ vyriausiuoju grybų technologu Paulium Pilipavičium ir padedant KTU studentams, suburtiems Ingos Sideravičiūtės. Mikomorfo laboratorijos programą prižiūri architektai Paulius Vaitiekūnas, Jautra Bernotaitė ir Mykolas Svirskis.

Miškas numato tik dalines perspektyvas. Tačiau žvilgsniais jo neapdrėpsi. Miškas yra ritmų, istorijos ir pasakojimų, žmogaus išterpimo ir netramdomo augimo, lygiaagrečių žėlimo ir puvimo, naktinių pelėdų ir zvimbiančių vabzdžių, dvasių ir vaiduoklių kakofonija.

Įsijausk į ritmus, skverbkis pro jų tankmę, klausykis ir gelmė ims vertis. Miškas – ne parkas ir ne mišlė: jis niekada neišsivynios iki galo, o tik parodys daugybę savo sluoksnių ir painumų. Kai nebesivado-vausi žvilgsniu – ir linijinio laiko sampratomis, tankmė tave įsileis.¹

„[...] miškas juda įvairiopai: dirvos, žemės ir saulės judesių dermė. Arba jį sudarančių atomų ir molekulių judėjimai. [Miškas] atlaiko tūkstančius puolinų, bet suyra drėgmėje arba dėl mikroorganizmų gajumo ir gausybės. Jautriai ausiai jo triukšmas – lyg jūros kriauklės ošimas.“²

¹ „Žmogaus mąstymas – ne vienintelis mums prieinamas mąstymas. [...] Atradus būdų leisti miško mintims *mąstyti* per mus, keičiasi mūsų priežastingumo, gebėjimo veikti ir galimybių, taigi ir politikos supratimas. Tai gali mus išvesti toli už mūsų įprastų kontekstų.“ Eduardo Kohn paskaita CSTMS Berklyje, 2013 m. gegužė (paskelbta „Youtube“)

² Henri Lefebvre, „Elements of Rhythmanalysis: An Introduction to the Understanding of Rhythms“ [„Ritmanalizės pradmenys: ritmų supratimo įvadas“ originalas: „Éléments de rythmanalyse: Introduction à la connaissance des rythmes“, 1992], Continuum 2004, p. 20

Lefebvre siūlo, „[tiriant ritmus vadovautis] labiau filosofiniu metodu, susijusiu su rizikomis: spekuliacija vietoj analizės, arbitraliu subjektyvumu vietoj faktų. Susikaupe ir neprarasdami budrumo, skimsimės kelią judėdami tikslo link.“, *ibid.*, p. 5

Performansas man yra apie tai, kad visame kame atpažįstamas (ar pripažįstamas) laikas ir gyvenimas. Tad viskas gali būti performansas, jei tik žiūrėsime per savo pačių pasirinktą lęšį. Netgi objektas, materialus meno kūrinys. Daugumos kūrinių atveju mes dažniausiai tiesiog nutariame, kad jie statiški (nemobilūs), apie ką jie yra, kaip jie vadinasi, kada jie sukurti ir „basta pasta“, neškite pinigų. Bet, žinoma, nėra taip žiauru, nenoriu pasirodyti ciniškas. Bet noriu pasakyti, kad mūsų santykis su materialiais kūriniais yra toks, tarsi jie būtų sustingę į ledą; kažkuriuo metu aktyviai kuri, atlieki kūrybos veiksmą, o tuomet visa tai sustingsta „kūrinio“ pavidalu, ir tada viskas jau turi būti aiškiai apibrėžta ir užkonservuota amžiams. Bet mes gi žinome, kad ledas skyla ir dūžta, jis gali įgyti kitas formas ir keistis. Performanse man įdomu parodyti tą ledą ir juo žaisti. Pavyzdžiui, imkime ir pamirškime, ką žinome apie paveikslą, kas tai turėtų būti: tai materialus daiktas, jis turi savybes, o mūsų vaizduotė gali išrasti kitų idėjų nei ta, kurią turėjo omenyje menininkas. Man įdomu, kaip fiziniai dalykai gali sukelti minčių, o mintys gali pakeisti tai, kaip mes gaminame daiktus, juos matome, ir apie ką svajojame. Aš linkęs traktuoti objektus kaip scenarijus, kurie aktyvuoja. Skulptūra įkvepia kalbai, kuri pakeičia tai, kaip matome skulptūrą, ir mūsų atmintis dabar jau yra tame objekte. O ateityje mūsų santykis su menu ko gero vis tiek pasikeis taip, kaip kol kas negalime net įsivaizduoti. Ir viskas, ką dabar apie kūrinį žinome, gali būti pamiršta, panaudota kitiems tikslams ir transformuota. Galbūt ant jūsų skulptūros ateityje kažkas keps blynus.

iš Davido Bernsteino interviu leidiniui „ATP Diary“, 2014

XII Baltijos trienalės renginių programa tęsiasi nuo 2014 metų ir turėtų baigtis 2016–ųjų vasarą. Ji prasidėjo 2014 m. pavasarį renginiais ŠMC virtuvėje, semestrą trukusiu tarpdisciplininio seminaru Vilniaus dailės akademijoje (abu šie projektai kuruoti drauge su Aurime Aleksandravičiūte ir Jonu Žakaičiu), dueto „Dexter Sinister“ sudaryta paroda „NebaigtO kūrinio“ (2014 m. birželio 20 – rugpjūčio 18 d.) ir paskaita–užkalbėjimu „Paskutinio dūžio“ (2014 m. birželio 21 d.), bei grupine paroda „Prototipai“ (2014 m. spalio 18 – 2015 m. sausio 25 d.) Šiuolaikinio meno centre.

Šiai, gide aprašomai, Trienalės parodai spalio 18 dieną užsidarius, įvairių formų ir formatų Baltijos trienalės projektai bus pristatyti „Bunkier Sztuki“ šiuolaikinio meno centre Krokuvoje (2015 m. lapkričio 25 – 2016 m. sausio 31 d.), „kim?“ šiuolaikinio meno centre Rygoje (2016 m. kovo 18 – gegužės 8 d.) ir kitur. Projektą užbaigs susitikimas–stovykla vienoje iš Estijos salų Baltijos jūroje 2016–ųjų metų vasarą, kurį organizuoja Vilniaus ŠMC, „Bunkier Sztuki“ ir Estijos Šiuolaikinio meno centras.

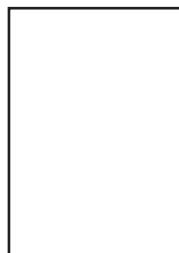
Dexter Sinister,
„NebaigtO kūrinio/
Paskutinio dūžio“
(ŠMC Vilnius, 2014),
išleista po to paties
pavadinimo renginio
ŠMC

Alex Cecchetti,
„Debesys –
propeleriai“ (The
Baltic Notebooks of
Anthony Blunt; CAC
Vilnius, 2014), išleis-
ta ŠMC vykusios
parodos „Prototipai“
kontekste

Kristupas Sabolius,
„[sivaziduojamybė“
(Bunkier Sztuki
šiuolaikinio meno
centras, Krokuva;
ŠMC Vilnius, 2015),
leidžiama anglų
ir lenkų kalbomis
parodos „Milijonas
linijų“ kontekste
(kuratorės: Virginija
Januškevičiūtė ir
Aneta Rostkowska)

XII Baltijos trienalė
2015 m. rugsėjo 4 – spalio 18 d.

Šiuolaikinio meno centras
Vokiečių g. 2, LT-01130 Vilnius
T.: +370 5 2623476
E.: info@cac.lt
www.cac.lt
www.xiibaltijostrienale.cc

SMC/CAC

Kuratorė ir redaktorė:
Virginija Januškevičiūtė

Vertimai:
Karolis Klimka, Vaidas Gecevičius, Inesis
Kiškis (47–48 p.), redaktorė ir menininkai

Korektūros:
Renata Dubinskaitė, Edgaras
Gerasimovičius

Dizainas:
Vytautas Volbekas

Spauda:
Petro ofsetas, Vilnius

Tiržas:
2000 (lietuvių kalba)
700 (anglų kalba)

ISBN 978-9986-957-65-2 (lietuvių kalba)
ISBN 978-9986-957-64-5 (anglų kalba)

Tekstų autoriai: Virginija Januškevičiūtė, menininkai ir renginių programos dalyviai bei Algirdas Šeškus (2 p.), Annick Kleizen (6, 8, 55, 57, 73, 78 p.), J.G. Ballard (13–14 p.), Anders Kreuger (p.XX), Bianca Rolando (p.XX-XX), David Bernstein (29–30 ir 78 p.), Jay Tan (33 p.), Ieva Kraule (47–48 p.), Audrius Pocius (74 p.). Gide panaudotas fragmentas iš Shamos Khannos moderuoto Nicko Bastiso, Dariaus Mikšio ir kuratorės pokalbio (41–42 p.).

Gide panaudotų vaizdų autoriai – Maris Bišofs (galinis viršelis ir 29–30 p.), Stavros Papavassiliou (vidinis viršelis) ir parodos dalyviai, nebent nurodyta kitaip.

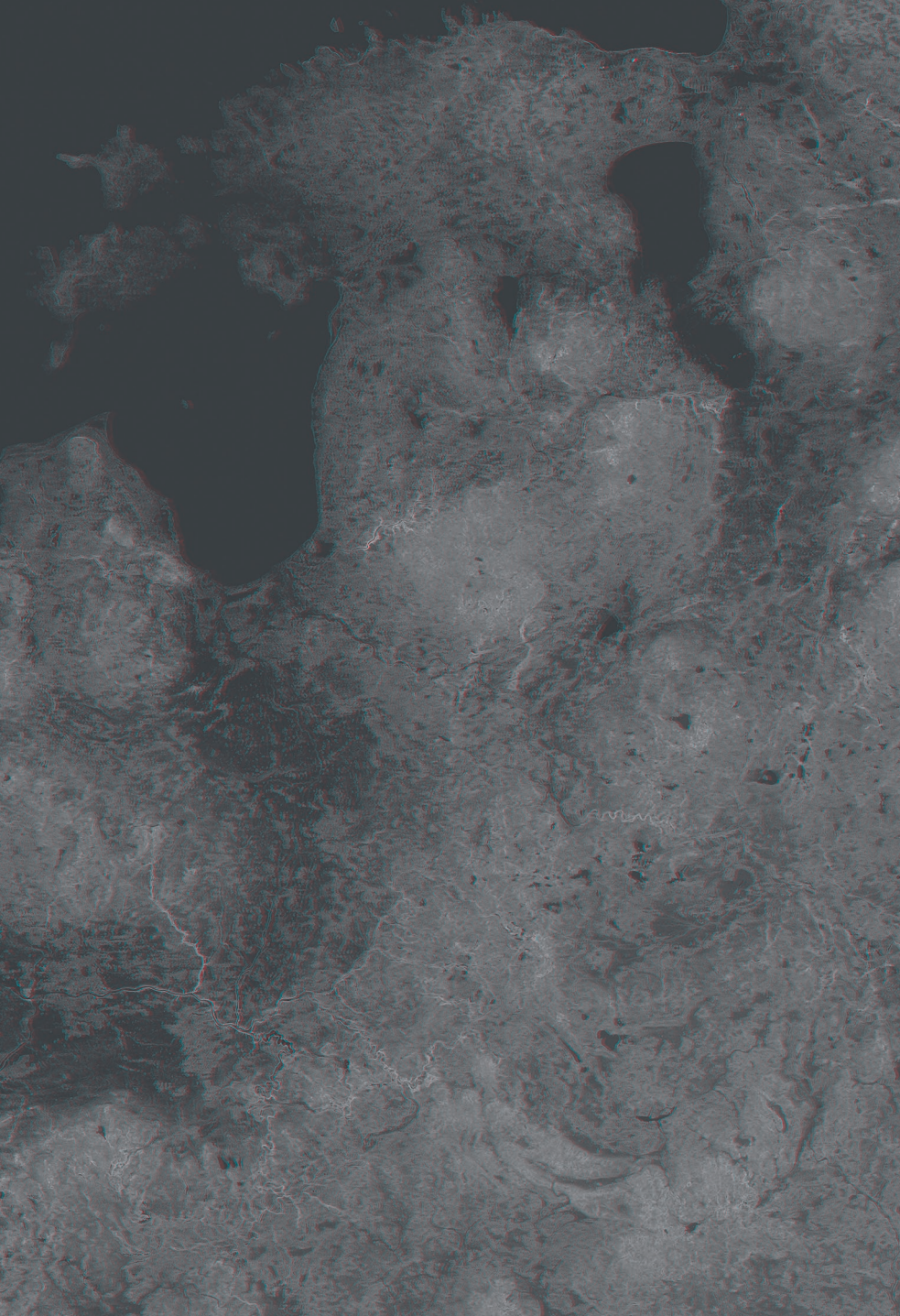
Parodos architektas:
Andreas Angelidakis

Ačiū visiems XII Baltijos trienalės dalyviams – buvusiems, dabartiniais ir būsimiems, bei ŠMC direktoriui Kęstučiui Kuizinui, ŠMC koordinatoriams Neringai Bumblienei (administravimas), Edgarui Gerasimovičiui ir Vaidui Gecevičiui (produkcija ir logistika), Julijai Fominai (parodos gidai), ŠMC techninei komandai – Mindaugui Masaičiui, Viktorui Musteikiui, Ilonai Virzinkevič, Nerijai Mačiulaičiui, Almantui Lukoševičiui, Ivanui Vilkoiciui, Vsevolodui Kovalevskui (video ir renginiai), Rūtai Junevičiūtei (ŠMC skaitykla), ŠMC edukatorių komandai – Audriui Pociui ir Rūtenei Merkliopaitėi, ŠMC viešųjų ryšių komandai – Eglei Trimailovaitei ir Renatai Dubinskaitėi, ŠMC dizainerui Jurgui Griškevičiui; Aurimei Aleksandravičiūtei; Marijai Arusoo; Ewai Borysiewicz; Sebastianui Cichockiui; Dexter Sinister; Justinui Dūdėnui; Chrisui Fitzpatrickui; Kiprui Garlai; Auridui Gajauskui; Antanui Gerlikui; Catherine Hemelryk; Ignalinos atominei elektrinei; Laurai Kaminskaitei; Andersui Kreugerui; Leto galerijai, Varšuva; Raimundui Malašauskui; Elenai Narbutaitei; Zanei Onckulei; Rebekai Pöldsam; Eglei Rindzevičiūtei; Anetai Rostkowskai; „Rupert“; Robertui Snowdenui; Erikui Thys; Julijonui Urbanui; „Vyšnių dvarui“, Kartena; Zofios Rydet fondui; Magdalenai Ziolkowskai; Justinai Zubaitei; Jonui Žakaičiui; Žemės gelmių informacijos centrui; ir Algirdui Šeškui už šiuos žodžius: „Ne, negali. Jei kažkas yra meno kūrinys, bus juo visada“.

Partneriai:
„Baltic Champs“; Kauno technologijos universitetas; Kim? šiuolaikinio meno centras, Ryga; Lietuvos kultūros institutas; Vilniaus dailės akademija

Rėmėjai:
Lietuvos kultūros taryba; Lietuvos Respublikos kultūros ministerija; viešbutis „Comfort“; Culture.pl; Danų meno fondas; „Estinos konstrukcijos“; Frame: Suomijos vizualusis menas; Latvijos kultūros fondas; Karališkoji Nyderlandų ambasada; „Nemuno žiedas“; Nidos meno kolonija; Mondriaano fondas; OCA – Šiuolaikinio meno ofisas; Šiaurės ir Baltijos šalių mobilumo programa;

Informaciniai rėmėjai:
„Moteris“; „Lietuvos rytas“; „Artnews.lt“; „The Baltic Notebooks of Anthony Blunt“; „Lamų slėnis“; „Echo Gone Wrong“; „The Baltic Times“; „Rigas laiks“; „Studija“; „Sirp“; „Survival Kit“

TAI, KAS ŠIANDIEN MENO KŪRINYS, RYTOJ JAU GALI BŪTI KAŽKAS KITA – šiemetinės Baltijos trienalės mintys sukasi aplink šį sakinį, pasiskolintą iš interviu su menininku Davidu Bernsteinu (žr. 78 p.). Mintis nėra nauja: tai, kaip suvokiame meno kūrinį ir ko iš jo tikimės, nuolat keičiasi. Dalykai užsimiršta, užsinarplioja ir, žiūrėk, kažkas jau žiūri ne į tą tūbos galą ar pučia ne į tą paveikslo pusę. Tiesa, kartais ši painiava nėra betikslė, o gal net ir visai ne painiava: tai, kas yra, suyra, daina tampa nuotaika, skulptūra – modeliu, o piešinys – raide. Apie ką tuomet geriau kalbėti, apie meno naudą ar meną panaudoti? O galbūt meną galėtume palikti ir visiškai nuošaly? Pabandykim sužinoti.

Dvyliktoji trienalė daugiau dėmesio, nei ankstesniosios, skiria Baltijos temai – tiek geografiniam regionui, tiek jo kultūrai, tiek jūrai. Tai tarpdisciplininis renginys, kuriam savotiškame jo paties moto („Tai, kas šiandien meno kūrinys...“) labiausiai įdomi paskutinioji jo dalis – „kažkas kita“. Tarp temų, kurios skleižiasi parodoje – įtaka, mainai, materialumas, poveikis. Greta šešias savaites veikiančios parodos paraleliai bus rengiami pokalbiai, pristatymai, paskaitos, pamokos ir koncertai – daugybė progų susitikti ŠMC ir kitose erdvėse.

Kuratorė
Virginija Januškevičiūtė

